

VERSLAG
VAN DE SYNODE

DER

AFGESCHIEDENE GEREFORMEERDE GEMEENTE

IN

NEDERLAND,

GEHOUDEN

van den 17 November tot den 3 December 1840

te Amsterdam.

TE 'S GRAVENHAGE, BIJ
J. VAN GOLVERDINGE,

VLAMINGSTRAAT, WIJK S, N° 130.

—
1841.

197

114

VERSLAG.

De bijeenroeping der Algemeene Vergadering van Opzieners der Afscheidene Gereformeerde Gemeenten, uit alle de Provinciën van Nederland, is gedaan, namens de Provinciale Kerkvergadering van Gelderland. Dit te doen was aan deze Vergadering opgedragen in de laatste Synode, gehouden te *Utrecht* in het jaar 1837. En dewijl sommige Provinciale Kerkvergaderingen, met opgave van redenen, op deze bijeenroeping hadden aangedrongen, waren naar alle de Provinciën uitnoodigings-brieven gezonden, om Afgevaardigden ter Algemeene Vergadering te zenden.

Den 17^{den} November is deze Algemeene Vergadering geopend in het Kerkgebouw der Gemeente te *Amsterdam*, en heeft hare Zittingen dagelijks, behalve des Zondags, tot den 3^{den} December gehouden. De toegang tot de Vergadering was vrij voor de leden der Gemeenten. Elken dag werd des morgens te tien uur met gebed en psalmgezag begonnen en des avonds te acht a negen uur op dezelfde wijze geeindigd; terwijl dikwerf de gesprekken en werkzaamheden met gemeenschappelijke gebeden en het zingen van psalmen afgebroken werden.

De namen der Afgevaardigden zijn .

De Herder en Leeraar H. de Cock	} uit <i>Groningen</i> .
» P. Dijksterhuis	
De Ouderling D. D. Drukker	
» J. Nienhuis	} » <i>Vriesland</i> .
De herder en Leeraar T. F. de Haan	
» D. Postma	
De Ouderling H. P. Hetteema	} » <i>Drenthe</i> .
» W. D. Hellema	
De Herder en Leeraar K. J. Timmerman	
» F. A. Kok	} » <i>Overijssel</i> .
De Ouderling C. O. Staggen	
» G. J. Raijdt	
De Herder en Leeraar A. C. van Raalte	} » <i>Gelderland</i> .
» G. Wissink	
De Ouderling C. G. de Moen	
De Herder en Leeraar A. Brummelkamp	} » <i>Noord-Holland</i> .
De Ouderling J. C. ten Hove	
Het Lidmaat G. J. Groot Nibbeling	
De Herder en Leeraar S. van Velzen	} » <i>Noord-Holland</i> .
De Ouderling P. Niezen	
» G. Haan	
» P. Schaap	

En de Ouderling P. Zonne, namens de Gemeenten te *Delft* en te *Schiedam*.

Deze Afgevaardigden waren door de Provinciale Kerkvergaderingen, van welke zij leden zijn, gekozen en met lastbrieven voorzien, uitgezonderd evenwel de Ouderlingen C. G. DE MOEN en P. ZONNE; van welke de eerste door de Opzieners der Gemeenten te *Ommen*, *Heemse* en *Ham* was afgezonden, om dat de Provinciale Kerkvergadering van *Overijssel* wel Leeraars, tot hare Afgevaardigden, maar geen Ouderling benoemd had; de

laatste was slechts van twee Gemeenten benoemd, dewijl de Provinciale Kerkvergadering van *Zuid-Holland* geene Afgevaardigden verkozen had.

Aan deze broeders zijn echter door de Vergadering dezelfde regten met de leden, die op de gewone wijze afgevaardigd zijn, toegekend.

Dewijl G. J. GROOT NIBBELING geen Ouderling was, is zijne stem bij de beslissing der zaken niet in aanmerking genomen.

Van Ds. K. WILDEBOER uit *Rijssen* was tijding gekomen, dat ZE. door huisselijke omstandigheden verhinderd werd, om als Afgevaardigde uit *Overijssel* aan zijnen last te voldoen.

Namens eene Vergadering, gehouden den 30sten en 31sten October laatsleden, van Opzieners uit de Provinciën *Utrecht*, *Zuid-Holland*, *Zeeland* en het benedengedeelte van *Gelderland* was, op de uitnoodiging om Afgevaardigden te zenden, een brief geschreven aan Ds. BRUMMELKAMP inhoudende, dat de bedoelde Vergadering geene reden zag om eene Algemeene Kerkvergadering te houden, waarbij de raad gevoegd was, om zoodanige Vergadering, onder den naam van Synode, niet te houden, doch dat dezelve eene bijeenkomst van de Leeraars begeerde, om te onderzoeken of allen in de zaken des Geloofs overeenkomen, op dat dit vervolgens geopenbaard worde. Die Vergadering had daarom geene Afgevaardigden voor eene Synode benoemd, maar begeerde dat Ds. BRUMMELKAMP de gezegde Vergadering van Leeraars zoude bijeen roepen.

Nog was een brief ingekomen namens de Opzieners uit *Noord-Brabant*, die ook het houden eener Algemeene Kerkvergadering, in de tegenwoordige omstandigheden, afkeurden, meenende dat dit slechts tot grootere verwickelingen aanleiding zou geven. Waaron die Vergadering geene Afgevaardigden had gezonden, maar nochtans zich bereid verklaarde om zich te verenigen met alle bepalingen, die, overeenkomstig Gods Woord zouden gemaakt worden en zich aan dezelve te onderwerpen.

Het bleek dus uit deze beide brieven, dat sommige Provinciale Kerkvergaderingen niet instemden in het houden eener

Synode of Algemeene Kerkvergadering, hoewel toch in die Provinciën sommige Gemeenten, met derzelve Kerkeraden, van een tegenovergesteld gevoelen waren, blijkens de zending van den Ouderling ZONNE door de Gemeenten te *Delft* en *Schedam*, alsmede blijkens eenen brief van den Kerkeraad te *Middelburg*, waarin het verlangen naar het houden dezer Vergadering was uitgedrukt en welke Kerkeraad ook icmand wilde gezonden hebben, doch daarin was verhinderd geworden. Nog bleek dit, voor het einde dezer Vergadering, uit de komst van Ds. VAN DER MEULEN, afgezonden door de Gemeente te *Rotterdam*. En dewijl op de laatste Synode, gehouden te *Utrecht*, in het jaar 1837, de vrijwillige verbintenis gemaakt was, om, zoodra dit door den toestand der Kerk gevorderd werd, tot eene Algemeene Kerkvergadering voor de Gemeenten in ons land weder bijeen te komen, en hiertoe dringende aanvraag, met opgave van redenen, door verscheidene Provinciale Kerkvergaderingen gedaan was, en dewijl deze Vergadering ook behoorlijk overeenkomstig artikel 140 van de Handelingen der Synode van *Utrecht* bijeen geroepen was; daarom werd het algemeen gelaakt, dat de bedoelde Broeders zich onttrokken hadden, en oordeelden de Leden dat, niettegenstaande die onttrekking, deze Vergadering als eene wettige Synode der Afscheidene Gereformeerde Gemeenten moest aangemerkt worden, en als zoodanig behoorde te handelen.

Tot tegenwoordigen Praeses is benoemd de Herder en Leeraar A. BRUMMELKANP, tot Scriba's de Herders en Leeraars S. VAN VEIJZEN en P. DIJKSTERHUIS.

Reeds bij den aanvang der Vergadering, genoten de Broeders eene verrassende blijdschap. De Herder en Leeraar L. G. C. LEDEBOER, uit *Benthuisen*, was namelijk ook in het huis der bijeenkomst gekomen, zonder iets van het houden dezer Ver-

gadering te weten. ZWE. verhaalde hoe de Heere hem met licht bestraald, met gewilligheid en kracht beschonken had, om zich onverdeeld aan den Heere en zijne dienst over te geven, dat hij nu ook de zonde had ingezien, om langer in het Hervormde Kerkgenootschap te blijven, en daarop van ganscher harte daar van was uitgegaan, bereid zijnde om zich met de Gemeente, die naar Gods Woord des Heeren Gemeente blijkt te zijn, te vereenigen. Hierop is omstandig met ZWEw. gesproken, en toen het hem uit deze gesprekken en hetgeen verder voorviel, gebleken was dat de Vergadering in alle opzigten met de Gereformeerde leer, tucht en dienst vereenigd was, verklaarde hij zich bij de Afscheidene Gereformeerde Gemeenten te voegen; waarop hij ook door alle de Leden als Herder en Leeraar in de Gemeente aangenomen werd en hem het regt van zitting en stemming in deze Vergadering is toegekend. Allen reikten hem met zegenwenschen de broederhand toe, dankten gezamenlijk en zongen des Heeren lof.

In het behandelen der zaken, zijn eerst in aanmerking gekomen die welke de Afscheidene Gereformeerde Kerk in het algemeen betreffen, en vervolgens de zaken die op bijzondere Gemeenten en personen betrekking hebben.

Tot de algemeene zaken behoort:

I.

DE KERKEÖRDENING.

Reeds bij de voorlezing der lastbrieven bleek het, dat bij Gemeenten en Opzieners van onderscheidene Provinciën, uit wier midden de Afgevaardigden benoemd zijn, het verlangen bestond, dat er eene algemeene Kerkeördening werd vastgesteld en daartoe die van de Synode van *Dordrecht* van 1618 en 1619 werd aangenomen. Deze zaak maakte dan ook het onderwerp

uit van ernstige overwegingen en veelvuldige gesprekken. Het werd erkend, dat van den beginne der scheiding af aan, de keuze, de meening en het doel, bij de uitgeleide en openbaar vereenigde Gemeente bestond, om niet alleen openlijk de leer te belijden, die in de Formulieren van eenigheid der Gereformeerde Kerk in *Nederland*, vervat is, maar ook ten aanzien van de dienst, de tucht en de regering der Gemeenten, het voetspoor te betreden der Gereformeerde Kerk, gelijk die in vroegere jaren zich openbaarde, toen hare belijdenis de duidelijke uitdrukking was van haar geloof. Op de eerste Synode der Afscheidene Gemeente, gehouden te *Amsterdam*, in het jaar 1836, werd daarom besloten, dat wij in het behandelen der kerkelijke zaken, de regelmaat zouden volgen van de Dordrechtsche Kerkeöording, zoo veel zulks door het gebrek aan Herders en Leeraars in de Gemeente, en den toestand der Kerk, in derzelver verdrukking zou kunnen geschieden (Art. 28 van de Handelingen dier Vergadering). Evenwel werd toen niet bestemd, duidelijk of ontwikkeld over die Kerkeöording zelve gehandeld. En weldra werden door eenige Provinciale Kerkvergaderingen en bijzondere Gemeenten Kerkeöordingen gesteld en openbaar gemaakt, door welke van de Dordrechtsche afgeweken werd; terwijl tevens verschil in de praktijk, ten aanzien van de Bediening des Doops, het aannemen van ledematen en dergelijken, blijkbaar werd. Andermaal werd toen eene Synode verlangd, bijeen geroepen en gehouden. Op deze tweede Synode, welke te *Utrecht* gehouden is, werd omstandig over de bedoelde Kerkeöording van *Dordrecht* gehandeld, en is dezelve met eenige wijzigingen en veranderingen aangenomen, terwijl er ook eenige artikels vooraan werden gesteld, betreffende de zaken waarover toen geschil gerezen was. Doch nauwelijks waren de handelingen dier Synode bekend geworden, of in verscheidene Gemeenten openbaarden zich misnoegen en verdenking. In enkele Provinciën slechts, werd de Kerkeöording, gelijk dezelve toen gesteld was, door Opzieners en Ge-

meenten aangenomen en werden de kerkelijke aangelegenheden, overeenkomstig dezelve, rustig bestierd. Doch in anderen, wier afgevaardigden nogtans tot vaststelling derzelve hadden medegewerkt, werd zij niet aangenomen. Alzoo was er verwijdering en wantrouwen ontstaan en langs zoo meer werd de deur geopend, om nieuwe en voor de Gemeente schadelijke, theoriën in praktijk te brengen. En datgene, hetwelk tot orde en stichting had moeten dienen, was nu geworden tot wanorde en verdeeldheid. Dit overwegende, gaven vele leden hunne meening te kennen, dat het beste en meest tot welzijn der Gemeente in dit opzigt wezen zoude, om, met ter zijdestelling van alle Kerkeördeningen die na de Afscheiding gemaakt zijn, de Kerkeördening van *Dordrecht* aan te nemen. Allen verklaarden nogtans daarbij, dat zij hiermede geenszins geacht wilden worden, het jus Patronatus en de magt der Overheid, in of over de Kerk, voor te staan, maar dat zij integendeel wenschten mede te werken, dat zoodanige verkeerdheden altoos uit de Kerk geweerd bleven, waarom zij ook verlangden, dat, bij de aanneming der Kerkeördening, uitdrukkelijk verklaard worde, dat zoodanige zaken door de Synode verworpen worden.

Eenige Leden keurden echter deze aanneming af, en zeiden, wel van ganscher harte gebonden te wezen aan de Gereformeerde Kerk-inrigting, maar gaven den raad, om zich niet bepaald te binden aan de Kerkeördening, zoo als dezelve in 1618 en 1619 is vastgesteld. Doch indien men onvoorwaardelijk de Dordsche Kerkeördening wilde aannemen, dan zoude alles daar uit gelaten moeten worden, wat verkeerd is; doch daardoor zouden vele veranderingen ontstaan en alzoo verkreeg men, in plaats van eene Utrechtsche, eene Amsterdamsche Kerkeördening, hetgeen de verdeeldheden slechts zoude doen voortduren.

Bij de behandeling dezer zaak werd ook de vrees geopenbaard, dat, door de aanneming eener Kerkeördening, de Bijbel op zijde zou worden geschoven; terwijl nog een Lid oordeelde,

men mogt geene andere verordeningen of regels in de Kerk hebben, als die in Gods Woord stellig waren beschreven, zoo dat men in het geheel geene Kerkeördening maken, maar zich met den Bijbel vergenoegen moest.

Naar aanleiding van zoodanige bedenkingen, merkten anderen op, dat, en volgens Gods Woord, en volgens onze Geloofsbelijdenis, de aanneming eener Kerkeördening behoorde te geschieden, dat dezelve nuttig en goed was, zoo wel tot onder-richting en bevordering der eensgezindheid, als tot wederstand dergenen die eigendunkelijke en vreemde zaken wilden invoeren. En wanneer dus die dingen verworpen werden, die, blijkbaar tegen den geest onzer Vaderen en alleen naar aanleiding van de betrekking der Kerk met den Staat in die dagen, in de Kerkeördening zijn opgenomen, dan mogten wij verwachten dat de aanneming van dezelve, tot welzijn der Kerk zoude dienen.

Hierna is nog vooraf gezamenlijk de bedoelde Kerkeördening gelezen, en is vervolgens elk Lid afgevraagd, of wij dezelve met eene bijgevoegde verklaring, wegens die dingen, waar tegen algemeen aanmerking gemaakt was, moeten aannemen.

Hierover gestemd zijnde, bleek het dat slechts weinige Leden daartegen waren, doch heeft de groote meerderheid, voor de aanneming met eene bijgevoegde verklaring gestemd.

Ten gevolge dezer aanneming, werd geoordeeld om het Kerkelijke Handboekje in druk te geven, met welke uitgave DD. VAN RAALTE, BRUMMELKAMP en VAN VELZEN belast zijn; tevens is besloten, daarbij als voorrede, eene verklaring te voegen, betreffende de aanneming der Kerkeördening. Er is eene Commissie benoemd om deswegens een Concept te maken. Nadat deze hare taak volbragt had, en het opstel, gemaakt door den Ouderling P. SCHAAP, overwogen was, is de volgende toelichting of verklaring, door de Vergadering vastgesteld:

« De Synode der Afscheiden Gereformeerde Gemeenten in *Nederland*, vergaderd te *Amsterdam*, den 17^{den} November en volgende dagen, heeft besloten de navolgende verklaring, ter begeleiding eener nieuwe uitgave van het Kerkelijk Handboekje, te geven:

Volledig erkent de Vergadering de Kerkeördening van de Synode, gehouden te *Dordrecht*, in den jare 1618 en 1619, als de eenige regel in de regering, tucht en dienst voor de Gemeenten, en daarbenevens, voor zoo ver dienstig is tot opheldering, ook al de ordeningen van vroegere Gereformeerde Synoden, in verband met de bedoelde Kerkeördening.

Wij achten het evenwel noodig een ieder opmerkzaam te maken, dat wij bij de aanneming dezer Kerkeördening, de volgende verklaring, naar eisch van den tegenwoordigen staat en gelegenheid der Kerk, hier moeten bijvoegen.

Vooreerst, daar wij vereenigd zijn met den geest en de strekking onzer Vaderen, die het Jus Patronatus nooit met gewilligheid, maar door noodzaak, aangenomen hebben, zoo verwerpen wij hetzelfde, zoo wel als alle wereldlijke magt, in of over de Kerk, en openbaren met deze verwerping den geest der Vaderen. Evenwel zeggen wij hierdoor niet, dat de Overheid in geen en deele haren invloed ten aanzien der Kerk moet doen gelden. Integendeel, wij verlangen dat de Overheid de Kerk mogt beschermen en dat zij alom haren invloed mogt doen gelden, om het kwaad te

weren en hetgene heilzaam is voor te staan, volgens Artikel 36 van onze Geloofsbelijdenis. Maar wij kennen haar geene heerschende magt of gezag in of over de Kerk toe, *want de Heere is onze Richter, de Heere is onze Wetgever, de Heere is onze Koning*, Jes. XXXIII: 22 en Ps. II: 6. Hem wenschen wij, door zijne genade van ganscher harte, alléén als zoodanig te vreezen en eere te geven.

Ook verklaren wij dat wij, de Dordsche Kerkeördening erkennen, met ter zijde stelling van al datgene, hetwelk wij vroeger betrekkelijk Kerkeördeningen vervaardigden, oordeelende en hopende dat zulks tot stichting van de Gemeente des Heeren verstreken zal. Eenen geruimen tijd toch, is dit tot twist in de Gemeente geweest en buiten dezelve werd reeds gezegd, dat de Afscheidenen zich even als velen met nieuwigheden te maken ophielden. En hoezeer wij ook in gemoede overtuigd zijn, dat wij de stichting der Gemeente bedoelden, nogtans konden wij deze beschuldiging niet ontgaan. Wij geven daarom het Kerkelijk Handboekje uit, en daarin de Dordsche Kerkeördening, als onzen uitdrukkelijken regel in de regering, tucht en dienst der Kerk, gelijk de Formulieren van eenigheid, namelijk de Catechismus, Geloofsbelijdenis en Leerregels van de Synode van *Dordrecht*, de regels zijn van de leer en het Geloof der Kerk.

dus deze Kerkeördening als de onze ; nademaal de Gemeenten als van zelve den weg zullen aangewezen zien , om naar gelegenheid van tijd en plaats zoodanig te handelen , als tot stichting noodig zal bevonden worden , behoudens den geest in deze Kerkeördening uitgedrukt.

*zijn
reserve*

Niemand denke echter , dat wij met deze Kerkeördening een juk op de Gemeenten zouden leggen. Neen! wij willen hiermede toonen , dat het ons doel alleen is , om ons ten naauwste te vereenigen met de regering , tucht en dienst , gelijk onze Voorvaders dezelve gesteld hebben.

En terwijl wij erkennen door onvoorzigtigheid , met het vervaardigen van eene andere Kerkeördening , de Gemeente ontrust te hebben , niet inziende , dat die vervaardiging zoodanige gevolgen van verwarring zoude hebben , zoo wenschen wij dat nu , door de ter zijde stelling van alle eigen-gemaakte Kerkeördeningen , en door de erkenning van datgene hetwelk onze Vaders daargesteld hebben , de gemoederen in rust gebragt mogen worden van allen , zoo wel Afscheidenen als niet-Afscheidenen , die deswegens bevreesd waren geworden. Terwijl dan nu ook voor de laatsten , indien zij door dit bezwaar werden terug gehouden , de weg gebaad is om zich openlijk met ons te vereenigen.

Ook noodigen wij alle broeders in den Heere , die meenen dat wij niet wel hebben gehandeld , hetzij dat dezelve onder de Afscheidenen of niet-

Afgescheidenen zijn, om met ons, bij de eerstvolgende gelegenheid, als er weder eene Synode bijeen geroepen wordt, in correspondentie te treden, ten einde hunne bezwaren in te brengen, nademaal wij ellendigen gaarne leerlingen wenschen te zijn. Nog noodigen wij allen, die hartelijk met het gezegde vereenigd zijn, om hunne vereeniging te toonen, opdat het lang gescheurde ligchaam van den Heere JESUS CHRISTUS, blijken dragen moge van vereeniging in den Geest. Dit zeggen wij, omdat wij geene heerschappijvoerders over het erfdeel des Heeren wenschen te zijn, maar door genade, onder de Koninklijke heerschappij van CHRISTUS, alleen dienstknechten en opzieners tot eere van Hem, die leeft in alle eeuwigheid en tot bevordering van de stichting zijner Gemeente.

Met schaamte en schuldertekenis zien wij thans terug op hetgene, dat vroeger door ons gedaan is, en oorzaak kan geweest zijn van vele oneenigheden in de Kerk en onlusten buiten dezelve. Onder inbedding dat de Heere ons genadig zij, om de ongerechtigheid en de zonde, hierin gepleegd, te vergeven en dat Hij herstelle hetgeen wij verbroken hebben (want och! wij kunnen wel breken, maar niet herstellen, dat is zijn werk) wenschen wij tot dat standpunt terug te keeren, waar wij ons bevonden, toen wij uit het Babel van valsche leerlingen zijn uitgegaan, met ter zijde stelling van hetgeen ons op nieuw een Babel scheen te zullen maken, doch waarvoor de Heere ons behoeft! Wij

willen hiermede niet zeggen, dat wij zonder Kerke-
 ördening zouden willen zijn, Neen ! maar wij nemen
 aan hetgeen voor de Gereformeerde Kerk als zoo-
 danig bestond, gelijk wij nu verklaard hebben.
 Wij wenschen tevens, dat de Heere ons door ge-
 nade geve, dat wij onder deze onze pogingen, in
 kinderlijke eenvoudigheid, niet zonder ondervin-
 ding van des Heeren goedkeuring werkzaam mogen
 bevonden worden in de gevolgen, gelijk, ja nog
 meer, als wij reeds op onze Vergadering onder-
 vonden hebben.

Wij bevelen dan onszelve en de Gemeenten Gode
 en den Woorde zijner Genade aan en in de Gebe-
 den van alle de Kinderen Gods, om ons voor zijnen
 troon gedachtig te zijn, bedenkende, hoezeer wij
 des Heeren leiding en bestier in onze bedieningen
 noodig hebben, en dat wij onbekwaam zijn om iets
 goeds te doen als uit ons zelve, maar onze be-
 kwaamheid is uit God.

De Allerhoogste zegene deze onze pogingen tot
 eer van Sions Koning en tot bevordering van Sions
 heil, is de wensch onzer zielen.»

Nadat deze verklaring was voorgelezen, hebben alle de tegen-
 woordig zijnde Leden getuigd daarmede vereenigd te zijn. Twee
 Leden nogtans, die tegen de aanneming der Kerkeördening van
Dordrecht gestemd hadden, hebben ieder eene Nota gesteld,
 welke zij verlangden, dat in de notulen zoude worden opgenomen.

Een ander Lid, die bij de stemming over de Verklaring afwezig was en reeds bij de stemming over het aannemen der Kerkeördening eene Nota had overgegeven, heeft nog daarna eene andere in de notulen laten invoegen. Alle deze stukken volgen thans.

A.

NOTA.

Van ganscher harte vereenigd met de leer, tucht en dienst der Gereformeerde Kerk, moct ik, ter voorkoming van misverstand, de redenen opgeven, waarom ik gestemd heb tegen het voorstel, « of wij de Dordsche Kerkeördening zullen aannemen in de Gemeenten, » en waarom ik verzocht heb, dat hiervan opteekening zoude worden gedaan in de Notulen, ten gevolge waarvan ik mij ook, voor mijn persoon, onthouden heb van deelneming aan de behandeling dezer zaak.

1° De Kerkeördening van *Dordrecht*, waarop wij ons, tijdens onze afscheiding, tegenover de Reglementen van het Hervormd Kerkgenootschap beroepen hebben, als bevattende de Gereformeerde Kerkinrigting, hebben wij reeds vroeger, zoo veelmogelijk, aangenomen; zie de handelingen der Amsterdamsche Synode gehouden in Maart 1856. Daarna is dezelve overwogen, onderzocht en zoo veel men dit noodig oordeelde, veranderd door de Synode vergaderd te *Utrecht* 1857. Deze Kerkeördening was tot dusver de onze. Meent deze Vergadering dat ze niet goed is, dan ware de eenvoudige weg dezelve te veranderen, gelijk alle vroegere Kerkelijke Vergaderingen gedaan hebben.

2° Ik weet dat de Gemeente vrij algemeen zegt: « wij verlangen de Dordsche Kerkeördening, met verwerping van de daartegen overstaande nieuwe dingen, » maar, terwijl de Broeders algemeen moeten erkennen, dat de Kerkeörde, gelijk ze is gesteld door de Utrechtsche Synode, overeenkomt met de oude Gereformeerde Kerkinrigting

en beter is dan de Dordsche ; terwijl ook dit voorstel slechts gedaan wordt ter geruststelling van de Gemeente , zoo blijkt hieruit dat de Gemeente niet vraagt naar wezenlijke, maar slechts naar schijnbare verandering , of met andere woorden , dat zij vraagt , dat wij haar een blinddock voordoen , op dat zij tot rust moge komen. De Gemeente , eenmaal , onder de heilige toelating Gods , over deze zaak in beweging gebracht , zoude hierdoor slechts geleid kunnen worden tot eene valsche rust , het rusten of vertrouwen namelijk op menschen , of menschelijke bepalingen , maar niet tot die eene , goede , waarachtige rust in dezen , welke gegrond is op kennis der Apostolische vermaningen en hartelijke overeenstemming daarin.

5° Daar ik door God gesteld ben tot Herder over de Gemeente en het de pligt eens herdere is , om de schapen te leiden op eene goede weide en dezelve te behandelen als schapen van de kudde van CHRISTUS , dat is : als menschen , wier Godsdienst redelijk en wier verstand verlicht is door den Heiligen Geest , kan ik niet anders zien , of de gevraagde toestemming is mij door den Heere verboden , daar het toegeven aan zulk een onredelijk beginsel niet anders zoude wezen , dan het drijven der schapen op de heide der wildernis. Gevet eere den Heere uwen God eer dan hij het duister make en eer uwe voeten zich stooten aan de schemerende bergen. JEREM. 13, vs. 16, 17.

Door den Heere geleid en verwaardigd tot den strijd voor zijne eer en de regten zijner duurgekochte gemeente tegenover aanmatigingen van menschen , kenbaar in het plaatsen en handhaven van menschelijke bepalingen , naast of boven het door onzen eeuwig gezegenden Koning gegeven Woord , maak ik van deze gelegenheid gebruik , om voor God en menschen schuld te belijden , daar ook ik mij heb laten medecommen en zelve medegewerkt heb , tot het daarstellen van zoodanige dingen , die , volgens mijne overtuiging , goed waren , maar die onder de

heilige en regtvaardige toelating Gods, door den Vorst der duisternis gebruikt zijn, tot verwarring en verstrooiing der schapen van Christus weide. Ik zeg: onder de heilige en regtvaardige toelating Gods, om dat de grootmagtige HEER die zijne eer geenen anderen geven kan, noch zijnen lof den menschenkinderen, heeft nedergezien op den hoogmoed en waanwijsheid, waaraan wij ons hebben schuldig gemaakt, in de behandeling zijner heilige zaak. Daar God ons klein gemaakt had, hebben wij ons verheven. Daar God ons onze schuld, de schuld onzer voorgangers en vaders had doen zien, zijn wij begonnen met daden te zeggen: wij zijn heiliger dan anderen. Daar God ons verwaardigde voor zijne eer te staan, hebben wij voor eigene eer gestreden en die met Gods eer verward. Daar God ons gesteld had om op zijn heil te wachten, hebben wij dat heil willen doen uitspruiten. Thans heeft de Heere ons geslagen, de Heere heeft ons gekastijd: het volk met de Leeraars, welke het zich tot Goden gemaakt had, de Leeraars met het volk waarop zij vertrouwd hadden. Dank o Heere! Eeuwige dank en lof hebbe Uw Naam, het gerommel uwes ingewands voor deze kastijding. En eeuwige dank dat Gij ons daarover doet pijn gevoelen. — Heere, vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren! Heere vergeef en merk op onze smeeking om uwes zelfs, om uwes grooten Naams wil, om de verdiensten uwes lieven Zoons, om zijnentwil die onze Herder, onze Verlosser, Heer en Koning is. Heere, onze Heere, hoor onze smeeking! Ja Gij zult hooren naar uwe trouw, naar uwe onwankelbare Verbondstrouw, Amen, ja Amen!

Terwijl ik deze openlijke schuldbelijdenis doe, noodig ik al het volk van God uit, om met mij weder te keeren tot den Heere onzen God, met smeeking en met geweën in het vaste geloof, dat onze ootmoedige wederkeering Hem aangenaam is; ja, dat Hij ons daartoe geslagen, daartoe den Geest der schuldenkennis en gebeden in onze harten uitgestort heeft door den Heiligen Geest, die ons gegeven is, opdat wij afkeerigen tot Hem

zouden wederkeeren en Hij onze afkeeringen geneze. Door den Heere teruggeleid tot Zijne vreeze mag, durf, kan of wil ik mij dan ook niet weder laten medenemen tot vorige, thans verfoeide, praktijken, door Reglementen te maken of aan te nemen en mij of anderen bepaald te binden of te laten binden door het woord: Utrechtsch Reglement of Dordsche Kerkeördening, of welken naam zoodanige dingen ook dragen. — Ik ben een verlost des Heeren, een gebondene aan Zijne dienst, een vrijgemaakte van de slavernij van menschen. Hem zij de eere van nu aan tot in der eeuwigheid. Amen!

Bij die vrijheid, door broederlijke liefde verbonden aan al het volk van God, verlang en vraag ik, zooveel mogelijk, gemeenschaps-oefening met allen, die zijne verschijning liefhebben. Doordrongen van de erkenenis: dat het *goed en nuttig* is, dat de Opzieners der Kerk zekere ordinantiën onder zich stellen, noodig ik de Broeders uit en ben ik ook thans volkomen bereid tot het maken van afspraken om gemeenschappelijke bijeenkomsten te houden, welke God ons zal gelieven te vergunnen; ik ben bereid tot, zooveel mogelijk, overeenstemmende handelingen in zaken de gezamenlijke gemeenten betreffende, zoo als de toelating van Leepraars en dergelijke dingen, welke voorkomen. Voorts ook tot vrijwillige verbintenissen, ter regeling dier zaken, waarin de Godsdienst wel niet gelegen is, maar die goed zijn tot regeling van uitwendige zaken, de Godsdienst betreffende.

Ik doe zulks, des te meer en dringender, om daardoor ook den schijn te weerspreken, als of ik mij zoude willen verheffen boven mijne broederen of vaderen die een even dierbaar geloof ontvangen hebben. Ik doe het om ook den schijn te vermijden, als of ik zoude weerspreken, dat alle dingen eerlijk en met orde geschieden moeten; den schijn ook, als of ik vrijmagtig, als of ik willekeurig zoude willen handelen, of eigenwilligheid en bandeloosheid in zaken van Godsdienst troonen.

Daarom neem ik ook van ganscher harte dat alles aan, hetwelk dienstig, is om eendrachtigheid en eenigheid te voeden en te be-

clt.

1. d. m. Hij
 c s door te
 sen' den?

waren, om alles te onderhouden in de gehoorzaamheid Gods en vereenig ik mij ook met dat alles, hetwelk door deze Vergadering, overeenkomstig Gods onfeilbaar getuigenis, besloten en aangenomen wordt te onderhouden.

A. BRUMMELKAMP.

B.

TOELICHTING.

Ter ontlasting van de Conscientie en tot voorkoming van misverstand ben ik gedrongen te verklaren, dat mijne oppositie, in sommige gesprekken geopenbaard, niet gerigt is tegen het nuttelijke en goede, verbonden aan eene Ordonnantie, onder de Regeerders der Kerk, tot onderhouding des ligchaams Christi; maar, daar misbruik van dat nuttelijke en goede zoo ras in Pauselijke hiërarchie of Priester-heerschappij outaardt en een Jus Canonicum de plaats der Schrift doet innemen, hetwelk, niet minder dan wereldlijke overheersching der Kerk, tegen de regten en eer van Koning Jezus strijdt; zoo drong en dringt mij deze eer en dit regt des Konings, alsmede de geschiedenis en eene korte ondervinding te verklaren, op dat ik met eene geruste Conscientie voor God moge kunnen wandelen: dat ik (overeenkomstig Art. 52 der Belijdenis des Geloofs), alle menschenlijke vonden en alle wetten die men zoude willen invoeren, om God te dienen, en door dezelve de Conscientiën te binden en te dringen, in wat manieren het zoude mogen zijn, verwerp. — De Kerk mag aan hare menschenlijke geboden geen Goddelijk gezag toeschrijven, noch in de onderhouding derzelve enig wezen der innerlijke Godsdienst stellen; mag de Conscientiën niet binden, waar God niet bindt; en de overtreding van eenig Kerkelijk gebod, wanneer hierdoor niet misdaan wordt tegen Gods getuigenis en de stichting, mag geene zonde gerekend worden. Het smart mij, dat deze waarheden somwijlen, meer op

den achtergrond dan wel in het licht, plaats verleend worden, uit vrees voor geheime bedoelingen, welke zouden leiden tot verwarring en ontbinding van Kerkelijke gemeenschap; tegen welke ordeeloosheid ik getuig en verklaar (Art. 52, Belyd. des Geloofs) alles aan te nemen, wat dienstig is, om eendrachtigheid en eenigheid te voeden en te bewaren en alles te onderhouden in de gehoorzaamheid Gods. Ter bevordering van die eendrachtigheid en eenigheid erken ik het Calvinistische, het steeds de Gereformeerde Kerk kenmerkende, regeringsbeginsel, als nuttig en goed; en voor mij verbindende, krachtens 's Heeren woord: «Neemt acht op elkander, tot opscherping der liefde en der goede werken;» hetwelk niet alleen Lidmaten maar ook Opzicners betreft en krachtens vrijwillige overeenstemming. Broederlijke overeenkomsten behooren, vooral in de Regering der Kerk, heilig gehouden te worden, waarvan men, niet zonder groote noodzaak, vloeijende uit het wezen der Godsdienst, af mag gaan, daar zulk eene willekeurige afwijking, eene zonde, groot van omvang, in zich houdt, eene zonde strijdende tegen de eerste en tweede tafel der wet.

Hoezeer ik bovengenoemd regeringsbeginsel, uit overtuiging en behoefte, aankleef, verklaar ik echter, het wezen eener Christelijke Gemeente niet te laten afhangen van de overeenstemming met mij in dit beginsel, maar hen verschuldigd, ofschoon men zich buiten deze regeringskring sluit, daar, waar het eigendommelijke van eene Christelijke Gemeente zich openbaart, zooveel mogelijk is, krachtens geloof, liefde en hoop, gemeenschap te oefenen.

De Gereformeerde Kerken handhaafden de Regering der Kerk, overeenkomstig het Calvinistisch Regeringsbeginsel, uit gehoorzaamheid aan Gods woord en om de stichting van de Gemeenten; weshalve zij billijkten de ondergeschiktheid der Regering aan Gods woord en aan de stichting der Gemeenten. Met blijdschap erken ik daarom, met de vergaderde Opzicners (hetwelk van den beginne alreë had behooren te ge-

zit.
in
noot

schieden , ter stuiting van de nu plaatshebbende verwarring , verdenking , willekeur en heerschappijvoering) , de bekende , oude ordening der Gereformeerde Kerk , met terzijdestelling van het door ons vroeger gemaakte , de onze te zijn ; met dieu verstande , dat de , certijds aan de kerk opgedrongene heerschappijvoering der aardsche magt in de Kerk en het Jus der Patronen vervalt ; alsmede (gelijk oorspronkelijk in het opstel van het medelid Broeder SCHAAP gezegd is en hetwelk door de Vergadering ook goedgekeurd is , ofschoon dezelve niet noodig geoordeeld heeft deze woorden in hare verklaring voor de Kerkeördening te plaatsen) « belangende die Artikelen welke geene zekere » en absolute bepalingen der zaken doen en welke naar tijd en » gelegenheid van de plaats en omstandigheden niet volstrekt in » hare juiste gestiptheid kunnen nagekomen worden , gelijk daar » zijn Art. 22, 27, 37, 62 en 63, vallen van zelve in deze » behandeling , alsmede ook Art. 67. En hetgeen de meeste » stichting bevorderlijk zijn kan , door de Opzieners zoo naauw » doenlijk zij , naar de gelegenheid van tijd en plaats gehand- » haafd worde ; gelijk ook de meeste der genoemde Artikelen » die vrijheid in zichzelf insluiten. Nogtans achten wij het » noodzakelijk , dat dezelve ten naauwste worden in acht gehouden , ten einde dat de goede orde der zaken , overeenkomstig » den worde Gods , tot de meeste stichting der Gemeente be- » waard worde. »

November 1840.

A. C. VAN RAALTE ,

*Afgevaardigde van de Gemeente Christi in Overijssel ,
tot de algemeene Kerkelyke Vergadering der Opzieners uit de Gemeenten in Nederland.*

C.

VERKLARING.

De ondergeteekende acht zich verpligt, tot toelichting van zijn, in deze Vergadering verklaard, gevoelen omtrent de Dordsche Kerkeördening, het navolgende te moeten verklaren: dat zijne tegenstand, tegen de aanneming der Dordsche Kerkeördening, niet voortvloeit uit een bijzonder stelsel, of uit lust tot tegenstand en twisten, maar dat hij innig overtuigd is, dat sommige beginselen in die Kerkeördening vervat, in dadelijken strijd zijn tegen het geopenbaarde Woord van God; weshalve hij zich ten duurste gedrongen vindt, om de eere Gods en het regt en de vrijheid der Gemeente te handhaven, tegenover menschelijke bepalingen, welker onjuistheid hij zich voorbehoudt, zoo de Heere hem daartoe lust en krachten schenkt, openlijk door den druk aan de Gemeente Gods in *Nederland* aan te toonen en bekend te maken; tevens verklarende, geen' der broeders in het aannemen der Dordsche Kerkeördening, voor hen zelve te willen verbinden, maar integendeel hen vrijlatende, echter in dezelfde broederlijke gemeenschap, waarin hij tot hiertoe geleefd heeft, met hen wil blijven leven, hen vermanende om toe te zien, dat in alle hunne handelingen het Woord van Gods lijdzaamheid bewaard worde, opdat ook zij bewaard mogen worden in de ure der verzoeking, die over de geheele wereld komen zal. Gaarne den smaad dragende van hen die denken, dat jeugdige hoogmoed, eigenzinnige wijsheid of losbandigheid of dergelijke hem in dezen bezielde hebben, daar geene andere keuze hem door Gods genade geschonken is, dan God, den Heiligen Geest in zijn Woord te eeren, Wien' nevens den Vader en den Zoon, lof en eere zij tot in der eeuwigheid. Amen.

AMSTERDAM,
den 20 November 1840.

Uw liefhebbende Medebroeder,
C. G. DE MOEN.

D.

VERKLARING.

De ondergeteekende, bezwaard blijvende over al de mensche-lijke bepalingen, die in deze Vergadering gemaakt zijn, verklaart dezelve verantwoordelijk te laten, voor hen die ze gemaakt hebben; tevens geloovende, dat dezelve in strijd zijn met het geopenbaarde Woord van God, aan hetwelk hij door Gods genade opregtelijk hoopt vast te houden, beide in leven en in sterven. Ook die keuze zij alle den broederen toegebeden van hem, die, tot zijn smartgevoel, verklaren moet, innig bedroefd te zijn, dat menschen, die met den mond verklaren, Gods Woord alleen, als den eenigen regel van al hun doen en laten, te houden, echter met de hand een bundel Verordeningen zoeken aan te bieden of op te dringen, welke niemand, die God in zijn Woord zoekt te eeren, aannemen kan noch mag.

AMSTERDAM,
den 24 November 1840

Uw liefhebbende Medebroeder,
C. G. DE MOEN.

Naar aanleiding van deze ingeleverde stukken, werden wederom vele gesprekken gehouden over het doelmatige van de invoering der Dordsche Kerkcördening; en heeft D^s. F. A. KOK, ten einde alle verkeerd oordeel tegen te gaan, hetwelk uit de lezing dier stukken ontstaan konde, verzocht, dat ook het navolgende in de aantekeningen werd opgenomen, hetgeen de overige Leden goedkeurden.

1°. De Gereformeerde Kerkregering is eene magt, die niet rust op menschelijke instellingen, maar in het Woord Gods gegrond is. In dat Woord vinden wij niet alleen, dat wij op elkander moeten acht nemen, maar ook wordt ons Hand. der Apostelen, hoofdst. 15, de praktijk in deze zaak duidelijk aan-

gewezen, terwijl nog elders de ordinantiën der Apostelen worden voorgesteld.

Op dezen onwankelbaren grond hebben onze Vaderen en wij met hen gebouwd, volgens Artikel 52 onzer Geloofsbelijdenis en daarop zijn de golven der Independenten, Brownisten en dergelijken, ten allen tijde gebroken en magteloos bevonden, om het huis, op eenen rotssteen gebouwd, omver te werpen.

2°. Daarom is hetgene wij besloten hebben geen binding van het geweten, maar een liefelijke regel voor alle degenen, die hunnen hals wenschen te buigen onder de zachte en zalige regering van onzen Koning. Dewijl zulke ordinantiën naar het 52ste Artikel onzer Geloofsbelijdenis, nuttig en goed zijn.

3°. Wij waarschuwen derhalve een iegelijk, zich niet door stukken, als hier boven zijn uitgeschreven, te laten vervoeren, om van de eenvoudige, voorvaderlijke, op Gods Woord gegronde Kerkregering af te wijken; maar integendeel een afkeer te hebben en te betoonen van alle loszinnigheid in de Kerkregering. Want, hoe schoon dit ook aan het verdorven verstand moge voorkomen, is dit echter alle orde en eendragt verwoestende.

4°. En wat de nota van D^r. A. BRUMMELKAMP betreft, wij oordeelen dezelve niet gevaarlijk, omdat daaruit duidelijk blijkt aan den opmerksamen lezer, dat dezelve is voortgevloeid uit ongegronde vrees, schoon ZWE. gedurig betuigt met den geest onzer Vaderen in de Kerkregering vereenigd te zijn.

De gesprekken over deze zaak geëindigd zijnde, heeft de Vergadering, bij stemming, de volgende algemeene bepalingen vastgesteld, waarvan het eerste Artikel ook met *algemeene* stemmen, (de Ouderling DE MOEN toen niet aanwezig zijnde) als het gevoelen der Vergadering erkend is.

1618 en 1619, wordt bij deze, als eenige regel in de regering der Gereformeerde Kerk in *Nederland*, aangenomen, met last om dezelve uit te oefenen overeenkomstig Gods Woord en de Formulieren van eenigheid, naar de meening en geest der Dordsche Vaderen, uitgedrukt in de Handelingen en Post-acta der Synode van 1618 en 1619 en vroegere Kerkeördeningen, tot stichting en opbouw der Gemeente JEZU CHRISTI, tot onderlinge liefde en vereeniging en tot wering van alle heerschappijvoering.

beek.
Reserve

Art. 2. Alle andere Kerkeördeningen, die sinds onze Afscheiding tot hiertoe gemaakt zijn, worden ter zijde gesteld en, als zoodanig, vervallen verklaard.

Art. 3. De Herders en Leeraars zullen de Kerkeördening van *Dordrecht*, overeenkomstig het vorenstaande eerste artikel, onderteekenen. De Ouderlingen zullen belooven, volgens dezelve de Gemeente te helpen regeren.

Art. 4. Hoewel elke Gemeente haar eigen huishoudelijk Reglement hebben kan, behoort hetzelve nogtans aan onze algemeene Kerkeördening onderworpen te zijn.

II.

De Vergadering heeft de *opwekking* gelezen tot eenen *Dank-
Vast- en Bededag*, haar door den Herder en Leeraar, G.F. GEZELLE MEERBURG toegezonden, in naam der Prov. Kerkvergadering van

Noord-Brabant, en is eenparig besloten, overeenkomstig die opwekking, de Gemeenten uit te noodigen om ook den 16^{den} December daartoe af te zonderen.

Hierna is gesproken :

III.

OVER DE VRIJHEID VAN GODSDIENST.

Sommige Gemeenten toeh worden nog wegens de uitvoering der Godsdienst verdrukt, terwijl anderen van de vervolging bevrijd zijn. Deze vrijheid is van de wereldlijke Overheid verkregen, ten gevolge van voldoening, aan hetgene is voorgeschreven in een Koninklijk Besluit van den 5^{den} Julij 1836, N°. 75, hoewel aan andere Gemeenten, die denzelfden weg ingeslagen zijn, deze vrijheid tot hiertoe geweigerd is. De Praeses stelde voor, dat, van wege deze Vergadering, aan Z. M. onzen Geëerbiedigden Koning verzocht worde, *opheffing of intrekking van het Koninklijk Besluit van den 5^{den} Julij 1836, N°. 75, met alle deszelfs gevolgen*, en dat het Z. M. moge behagen, in de plaats daarvan, een ander Besluit te nemen, waarin van wege Z.M. volkomene Godsdienstvrijheid aan de Gemeente wordt verzekerd, omdat genoemd Besluit gegrond is op het Suprematiestelsel en daardoor de regten van den Koning der Kerk aanrandt; omdat de vrijheid, welke, op grond daarvan, verleend is, geene Godsdienst-vrijheid, maar slechts toelating is, in de burgerlijke Maatschappij, van sommige plaatselijke Gemeenten; omdat, zoo al niet het wezen der zaak, dan toch de schijn bestaat, alsof de Gemeenten, die de vrijheid gevraagd hebben, het Suprematie stelsel huldigen; omdat het vragen en bekomen dier geëenaamde vrijheid, terwijl sommigen er, gewetenshalve, bezwaar in vinden en zulks ook niet konde gedaan worden dan krachtens zinsbehouding en verzwijging, mede aanleiding gegeven

heeft tot verdenking van malkander en verdeeldheid onder de Gemeenten en eindelijk , omdat gelijk ZijnE. voor zijn persoon betuigde, zoodanig eene toelating, terwijl de vervolging tegen anderen wordt voortgezet, voor beide smartelijker is , dan gemeenschappelijke verdrukking.

Deze redenen zijn door ZijnE. in het breede ontwikkeld. Door onderscheidene broeders is verschillend gesproken. Sommige Leden maakten bedenking , of niet de ingeslagene weg tot bekoming van vrijheid ongoorloofd was, of namelijk, de voldoening aan het voorgeschrevene in genoemd Besluit niet met krenking van de eer des Konings der Kerk , met verloochening van des Heeren werk en ten koste der Christelijke opregtheid geschiedde. Bij hoofdelijke stemming zeiden sommigen, niet met een vrij geweten dien voorgeschreven weg te kunnen ingaan ; anderen verklaarden dat in de gezegde voldoening geene oorzaak van bezwaar was, dewijl daarbij niets was toegegeven, hetwelk ons van den Heere verboden werd ; en de Godsdienstoefening , ten gevolge dezer voldoening , wel door de Overheid beschermd werd, maar zonder den minsten invloed van dezelve bleef; terwijl ook herhaalde malen aan de Overheid, het werk des Heeren in de stichting der Gemeenten en de pligten die volgens Gods Woord op de Overheid rusten , met getrouwheid waren voorgesteld. De Vergadering oordeelde algemeen , dat men geen bepaald gebod noch verbod konde geven , om den bedoelden weg, al of niet , in te slaan. Het voorstel van den Praeses werd dan ook, met groote meerderheid van stemmen , verworpen, daar de meeste broeders meenden, dat men die vrijheid, welke men had , niet terug moest geven , maar behouden en daarbij bij Z. M. op volkomene vrijlating der Gemeenten aandringen.

D^s. VAN RAALTE verzocht dat van zijnentwege het volgende zou worden ingevoegd , in de aantekeningen dezer Vergadering , de Praeses verklaarde dat hij dit stuk gaarne mede wilde onder teekenen.

Ik gevoel mij gedrongen, ter opheldering van het verhandelde, en ter ontlasting van de conscientie, omtrent de gevraagde en verlangde vrijheid te verklaren, dat de adressen krachtens zinsbehouding en verzwijging kunnen opgezonden worden, zonder kwetsing van conscientien; ja, dat sommigen noodzaak vonden dezelve op te zenden, ten einde Zijne Majesteit den Koning, zoo veel mogelijk te gemoet te komen, en van onze zijde alle struikelblokken aan de prediking weg te ruimen, in welke men de vrijheid der Gemeenten niet belemmeren mag. — Bij nadere overweging begcerde ik nu, ter beantwoording aan de bevolene opregtheid der duiven, dat alle zinsbehouding en verzwijging werde weggenomen, en wel bijzonder hierdoor, dat men aan Zijne Majesteit ootmoedig het ongoddelijke van het Besluit d.d. 5 Julij 1856, ontvouwe en verzoeke, dat de gesnipperde vrijheid moge worden weggenomen, door eene algemeene vrijheid, alleen onderworpen aan de policie-wetten des rijks, ten nutte van de veiligheid van den Staat.

VAN RAALTE,
A. BRUMMELKAMP.

Hierop is door den Praeses voorgesteld, om eene Commissie te benoemen, tot het opstellen van een adres aan Z. M. den Koning, ten einde: 1° den Koning de gevoelens der Vergadering, bij het aanvaarden der regering door Hoogstdenzelve, te openbaren; 2° volledige vrijheid van Godsdienst te verzoeken en daarbij de aanneming der Dordsche Kerkeordering te melden; 3° de erkenenis der Vergadering te betuigen, wegens de middelen, die reeds door Z. M. aangewend worden, om de klagten, over de inrigting van het lager onderwijs te onderzoeken en ook deswegens vrijheid te vragen.

De geheele Vergadering stemde hiermede in, ten gevolge waarvan een adres vervaardigd is, door den Ouderling C. G. DE MOEN, hetwelk vervolgens na eenige veranderingen aldus is vastgesteld:

Aan den Koning.

SIRE!

De ondergeteekenden, Opzieners der Christelijk Afgescheidene Gemeenten uit onderscheidene oorden onzes Vaderlands, thans tot eene Algemeene Vergadering bijeengekomen, gevoelen zich gedrongen, ook namens de Gemeenten, die zij vertegenwoordigen, Uwe Majesteit, bij de aanvaarding der Koninklijke Regering, uit de volheid hunner harten den zegen des Heeren toe te bidden. Als inwoners van Nederland en als discipelen des Heeren JEZUS CHRISTUS, achten zij het hunne dure verplichting, om de verschuldigde liefde, eerbied en hoogachting te betuigen aan den Koning, die door den Allerhoogsten bestemd is, hen te regeren. Ja, het behoort, naast de gehoorzaamheid aan God, onder hunne eerste en grootste plichten, onderwerping en toegewenheid te bewijzen aan de, door God over hen gestelde, Macht; terwijl onder hunne dagelijksche beden, ook de bede voor het welzijn van Koning en Vaderland, tot den Koning der Koningen dient op te klimmen. Doch Sire! zij, die het zich ten voorregt rekenen hunne gevoelens aan Uwe Majesteit te mogen openbaren, hebben ook eene bede

aan Uwe Majesteit, welke verhooring hun tot groote blijdschap wezen zal en waarvoor tevens de dank zal opklimmen tot God den Almagtigen, die de harten der Koningen neigt tot alles, wat hij wil. Sedert lang zijn de Christelijk Afscheidene Gemeenten gewoon druk en vervolging te moeten ondergaan, om de uitoefening eener Godsdienst, die eeuwen lang in ons land de heerschende was, en waarvoor de Vorsten van Oranje zoo menigmaal goed en leven toonden veil te hebben. De ondergeteekenden zullen niet herinneren, aan hetgene de Gemeenten verduurd hebben en hetgeen nog aan dezelve, in den laatsten tijd, hoewel minder dan te voren, is aangedaan. Vergeven en vergeten is de plicht van een ieder, die geleerd heeft te bidden: «vergeef ons onze schulden gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren.» Maar zij mogen evenwel niet nalaten, Neêrlands beminden tweeden Koning, bij de aanvaarding van Hoogstdeszelfs Regering, te smeeken, om eene geheele vrijlating en bescherming, in de uitoefening van die Godsdienst, welke bescherming alleen, den zegen des Heeren aanbrengen kan; zoo als inzonderheid uit de geschiedenis van Israëls tweeden Koning gebleken is. Sire! Nooit kan Uwe Majesteit met schooner en edeler daad Hoogstdeszelfs Regering aanvaarden, dan met de vrijlating en bescherming van het erfdeel des Heeren, des Gods uwer Vaders; van die inwoners van Nederland, die op elken eersten dag der weke, uit gehoorzaamheid aan het bevel van

Jehovah, in gevaar staan vervolging te lijden, voor regtbanken te worden geroepen en met geldboeten te worden gestraft. Sommige Gemeenten zijn wel reeds . door Uwer Majesteits Koninklijken Vader , in de Burgerlijke Maatschappij als Christelijk Afgescheidene Gemeenten erkend , doch aan velen , die dezelfde pogingen hebben aangewend , is dit geweigerd , ten gevolge waarvan nog vervolging geleden wordt. En dewijl zelfs het Besluit d. d. 5 Julij 1836, N°. 75 , waarop sommige Gemeenten toegelaten en erkend zijn , onder den schijn van gunst te bewijzen , eigenlijk de rechten der Gemeenten kwetst en ontnemt , welke haar nogtans bij de Grondwet zijn toegekend en door onze aloude Geloofsbelijdenis verzekerd zijn , daarom verzoeken wij , dat Uwe Majesteit Hoogstdezelfs aandacht ook op dat besluit vestige. Nimmer toch kan , met in achtneming der Grondwet en van de Geloofsbelijdenis der Gereformeerde Kerk in Nederland , verklaard worden , dat degenen die met de genoemde Belijdenis bleeken in te stemmen , om de verwerping van een , tegen Gods woord strijdend , Kerkbestuur , als eene nieuwe secte zouden moeten beschouwd worden , hetgeen in dit Besluit niet onduidelijk doorstraalt , terwijl de vervolging der Gemeenten in hetzelfde is verdedigd en gehandhaafd. Sommige Gemeenten hebben echter gemeend den weg , welke in dat Besluit was aangewezen , te kunnen inslaan , om , zoo veel in hun was , datgene toe te geven , hetwelk gerekend werd hun te beletten , de gewenschte vrijheid te verkrij-

gen. Anderen daarentegen vinden als nog hunne Conscientiën bezwaard, om dien weg te bewandelen, die, bij letter *a.* van genoemd Besluit, aange-
wezen is, tot verkrijging der gewenschte vrijheid, meenende, dat zij zich daardoor aan een knellend juk zouden onderwerpen, terwijl ook de rekwesten, die daarvoor opgezonden zijn, voor velen strijdig schijnen met de opregtheid, omdat dezelve, alleen met zinsbehouding en verzwijging van Gods werk, in de stichting der Gemeenten, konden gesteld worden, indien zij niet van de hand zouden worden gewezen.

Daarom Sire! zij het hun gegund, Uwe Majesteit de belangen zoo wel van die broeders, als ook van allen in het gemeen, op te dragen en bidden zij derhalve Uwe Majesteit op het dringendst, en met een nederig harte, om door een nieuw Besluit, met terzijdestelling van dat van den 5ten Julij 1836, eene geheele vrijlating te gebieden van hen, die om der Godsdienstwil gedrukt en vervolgd worden, op dat zij te zamen, als weleer God openlijk mogen verheerlijken in Geest en in waarheid. — En dewijl de Afscheidene Gemeenten in dit Land de drie Formulieren van eenigheid der Gereformeerde Kerk, van ganscher harte, voor de belijdenisschriften van hun geloof erkennen en ook in de Regering der Gemeenten, zoo veel doenlijk, zich houden aan de Kerkeördening der Synode, gehouden te *Dordrecht*, Anno 1618 en 1619, daarom achten zij, dat er geen geground bezwaar tegen hunne

! reserve

Godsdienstoefening kan aangevoerd worden, en hebben zij groote hoop, dat Uwe Majesteit hen algemeen in die Vrijheid van Godsdienstoefening beschermen zal, welke door hunne vaders voor zoo duren prijs verkregen is. Was de zaak, waarom zij bidden, niet van zoo hoog belang, zoo zouden zij aflaten om daarop aan te dringen, maar Sire! niet alleen is de dienst Gods, bepaaldelijk voor de Afscheidene Gemeenten, behoefte des harten; maar, daarmede staat ook het welzijn van geheel het Vaderland, in het naauwste verband. De Heere zegt ons in zijn Woord: die mij eert zal ik eeren, maar die mij versmaden zullen ligt geacht worden. Weshalve het de wensch is van de vergaderde Opziensers der Christelijk Afscheidene Gemeenten in *Nederland*, dat Uwe Majesteit een handhaver van de dienst en de wet des Heeren moge zijn. En dewijl, onder meer andere openbare zonden in *Nederland*, vooral de ontheiliging van den dag des Heeren langs zoo meer toeneemt, zoo bidden zij met ootmoed en aandrang, dat Uwe Majesteit de heiliging van dien dag moge bevorderen, op dat geheel het volk van *Nederland* het loon moge verkrijgen, hetwelk God, uit genade, aan de onderhouding zijner geboden verbonden heeft.

Doch aler zij deze eindigen, gevoelen zij zich nog gedrongen, om Uwe Majesteit hunnen dank te betuigen voor de middelen, die in het werk zijn gesteld geworden, om de klagten, die ontstaan zijn tegen het lager onderwijs, te onderzoeken; ook zij gevoelen

zich wegens de inrigting van dat onderwijs zeer bezwaard, en niets zal hun aangenamer zijn, dan dat ook daarin vrijheid geschonken worde, opdat zij in staat mogen zijn, hunne kinderen overeenkomstig Gods Woord, in de eerste beginselen hunnes wegs te onderwijzen.

De God en Vader onzes Heeren JESU CHRISTI, die ook de God van het Vorstenhuis van Oranje en van *Nederland* is, zegene Uwe Majesteit, en vervulle Uwe Majesteit met Zijne Genade, en schenke Hoogstdezelve de wijsheid van SALOMO, de zachtmoedigheid van MOZES, en de Godsvrucht van DANIEL en HISKIA, opdat Hoogstdezelfs regering gezegend zij, tot heil van Vaderland en Kerk.

't Welk doende, Uwer Majesteits getrouwe en gehoorzame onderdanen :

AMSTERDAM,
den 1 December 1840.

*De Vergadering van Opzieners der
Christelijk Afgescheidene Gemeenten
in Nederland.*

Namens dezelve,

A. BRUMMELKAMP, v. d. M. *Praeses.*

S. VAN VELZEN, v. d. M. *Scriba.*

P. DIJKSTERHUIS, v. d. M. *Scriba.*

Vervolgens is eene Commissie benoemd om dit Adres, bij gelegenheid van de aanwezigheid des Konings te *Amsterdam*, aan Z. M. te overhandigen.

IV.

HET EXAMEN TOT HET HERDERS- EN LEERAARS-AMBT

is daarna een onderwerp van ernstige overweging geweest. Sommige Broeders oordeelden het beste te zijn, dat alle jaren eene algemeene Kerkvergadering gehouden worde, en dat daarop de bedoelde examina behooren te geschieden. Anderen meenden, dat dit te moeilijk en te sterke band zoude wzen. Ten laatste, is deswegens bepaald, dat, in de tegenwoordige toestand der Kerk, het volgende in acht moet genomen worden.

Art. 5. Het examen tot het Herders- en Leeraars-ambt behoort op de Provinciale Kerkvergaderingen te geschieden, in het bijzijn van twee Leeraars, afgevaardigden der Nationale Synode.

Art. 6. In het onderzoek betreffende het leven en den wandel dergenen die tot het Leeraars-ambt zullen toegelaten worden, zullen ook de Ouderlingen stemmen, doch in het oordeel betreffende de Leer en de kundigheden daartoe behoorende, zullen alleen de Leeraars stem hebben, overeenkomstig vrage 106, behandeld op de Synode te *Middelburg* Anno 1581.

De Vergadering heeft bij stemming zes Leeraars benoemd, om, overeenkomstig het bepaalde in artikel 5, de examina af te nemen. De benoemde zijn : D. D. DE COCK, BRUMMELKAMP, VAN VELZEN, VAN RAALTE, BUDDING en MEERBURG. Bij elk examen behooren twee van deze Leeraars tegenwoordig te zijn, waarom

telkens in tijds daartoe aanschrijving behoort te geschieden door de Prov. Kerkvergaderingen, wanneer het voornemen bestaat om examen af te nemen. En dewijl de Leeraars **BUDDING** en **MEERBURG** niet aanwezig waren, zoo dat het onbekend was, of zij zich met deze taak zouden willen belasten, zijn vervolgens de Leeraars **LEDEBOER** en **DE HAAN** benoemd, om deze post op zich te nemen, in geval de beide bedoelden mogten weigeren. Alle de aanwezigen hebben de hun opgedragen last aangenomen.

Voorts heeft de Vergadering besloten, de volgende uitnodiging te doen, aan alle de Provinciale Kerkvergaderingen.

Art. 7. Dat elke Provinciale Kerkeraad, ten minste eenen Herder en Leeraar bepaaldelijk aanzoeke, om zich, zoo veel dit in de tegenwoordige nood der Kerk geschieden kan, met de opleiding tot het Herders- en Leeraars-ambt te belasten. Het blijft echter niet te min ook aan de overige Herders en Leeraars vrijstaan, deze opleiding te bezorgen.

Nog is gesproken over die toelating tot het Herders- en Leeraarsambt, welke in sommige Provinciën geschied is, doch waarvan de wettigheid door een gedeelte der Kerk betwist wordt, omdat dezelve niet heeft plaats gehad, overeenkomstig de vroeger gemaakte bepalingen. Hierbij werd aangemerkt, dat op de laatste Algemeene Synode of Kerkvergadering, te *Utrecht* gehouden, besloten is, dat het examen op de Provinciale Vergaderingen, in het bijzijn van ten minste drie Herders en Leeraars geschieden moest.

Dewijl echter deze bepaling , op eenige plaatsen , niet in acht genomen was , werden degenen , die , met voorbijzien derzelve , waren aangesteld , door sommigen niet als Herders en Leeraars erkend. Bij het spreken over deze zaak bleek , dat het verkeerde hierin eigenlijk niet aan de geordende Leeraars moest geweten worden , maar aan hun , door wie de ordening geschied was en aan die Leeraars , die wel verzocht waren om tegenwoordig te zijn , doch zulks , zonder genoegzame reden , hadden geweigerd. Ten laatste is deswegens besloten :

Art. 8. Dat aan de Provinciale Kerkvergaderingen , onder welke de bedoelde geördenden dienen , wordt opgedragen , in het bijzijn van twee Afgevaardigden dezer Synode , te onderzoeken ; *a.* Of de getuigschriften van Kerkeraad en Classis , of Provinciale Kerkvergadering in goede orde zijn ; *b.* Of de bedoelde Personen wettelijk geroepen zijn , en de Gemeente alwaar zij dienen , met hunne bediening te vreden is ; *c.* Of zij overeenstemmen met de Gereformeerde Leer ; *d.* Of zij vereenigd zijn met de Gereformeerde Kerkregering.

Als Afgevaardigden tot deze zaak , heeft de Vergadering benoemd D. D. VAN VELZEN EN DE COCK , die evenwel aan andere Leeraars hunne taak kunnen overgeven , bijaldien zij zelve verhinderd worden. En worden alle de Classes uitgenoodigd , aan een der genoemde Afgevaardigden de namen dergenen op te geven , op wier toelating en ordening tot het Leeraarsambt aanmerking gemaakt wordt , met opgave der bezwaren.

Dewijl twee der bedoelde personen, wier wettige ordening betwist wordt, namelijk Ds. G. WISSINK en C. VAN DER MEULEN in de Vergadering tegenwoordig waren, is daarom met hen gesproken. De laatste was gekomen, nadat de Vergadering reeds eenige dagen was gehouden, verklarende, dat de Gemeente te *Rotterdam* hem verzocht had dezelve bij te wonen. En dewijl gezegd werd, dat de ordening van dezen broeder niet daardoor als wettig erkend werd, wanneer hem zitting in de Vergadering werd gegeven, stemden ook alle de leden toe dat ZWEW. zitting nam. Hierop verhaalde deze Broeder, op welk eene wijze hij toegelaten is, daarbij voegende, dat hij die toelating, tot heden toe, als wettig erkende, maar, tot geruststelling der Broederen, volkomen bereid was alle mogelijke inlichting te geven, wanneer er bezwaar mogt zijn in eenig stuk van leer, tucht of dienst. Nadat alle de leden in de gelegenheid waren gesteld, den genoemden Broeder te ondervragen, en deze ook verklaard had van harte in opregtheid voor zijn persoon, de Kerkeördening van *Dordrecht*, overeenkomstig de voorgestelde wijze aan te nemen, belovende tevens de vereischte attestatiën en verklaring der Gemeente over te zenden, is ZWEW. door alle de leden, als Herder en Leeraar erkend.

Ook met Ds. WISSINK is eenigen tijd gesproken, doch is dit onderzoek niet ten einde gebracht, maar verder aan de daartoe benoemde Commissie overgelaten.

V.

Ten aanzien van het verroepen der Leeraars, alsmede wat het oefenen betreft, verklaarden de Leden met de Kerkeördening in te stemmen en geene nadere bepaling noodig te achten dan in de Kerkeördening gedaan wordt, waarom hierover niet

verder gesproken is. Zoo ook is over den Kinderdoop niet veel gesproken, dewijl dezelve duidelijk genoeg in de Kerkeördening te vinden is.

VI.

DE HEILIGING VAN DEN RUSTDAG.

Dewijl er sommige beroepen of kostwinningen zijn, welke ook op den Rustdag worden uitgeoefend, bij voorbeeld, het houden van veerschepen, het tol-gaären, het verkoopen van melk en dergelijke, werd gevraagd: hoedanig met degenen, die zulke dingen doen, behoort gehandeld te worden?

De Vergadering oordeelt:

Art. 9. Dat ten dezen aanzien moet verwezen worden naar den 38ste Zondag van den Catechismus, en naar de 164sten Sessie, der post-acta van de Synode te *Dordrecht*, Anno 1618 en 1619, met sterke afmaning van alle werken die niet tot de Godsdienst, noodzakelijkheid en liefdadigheid behooren. En, indien al ergens de uitoefening van zoodanige werkzaamheden in de Gemeente-leden geduld wordt, is zulks nogtans in de Opzieners en Diakenen niet te verdragen, dewijl deze daardoor een kwaad voorbeeld aan de Leden geven.

VII.

HET ONDERHOUD DER ARMEN.

Werd gevraagd in geval behoeftige leden verhuizen van de eene plaats naar eene andere, of de Diakenen ter plaatse van waar zij vertrekken, dan wel die ter plaatse waar zij komen, in hun onderhoud moeten voorzien? De Vergadering heeft hierop geantwoord, met verwijzing naar art. 85 der Kerkeoördening van *Dordrecht*, van 1618 en 1619, zoodat:

Art. 10. De behoeftigen dadelijk na hunne aankomst, door de Diakenen der plaats daar zij komen, behooren verzorgd te worden, doch zal wel moeten acht worden gegeven, of zij om genoegzame reden uit hunne vorige woonplaats vertrokken zijn.

VIII.

OVER HET HUWELIJK.

Gevraagd zijnde, of het Huwelijk van een lid der Gemeente met iemand die zich nog niet bij de Afscheidene Gemeente gevoegd heeft, mag ingezegend worden, heeft de Vergadering geoordeeld, dat zij niets deswegens behoeft te bepalen, maar volstaan kan met te verwijzen naar de Kerkeoördening, waarom:

Art. 11. De Vergadering ten aanzien van het huwelijk, herinnert aan de Post-acta van de Synode te *Dordrecht*, Anno 1618 en 1619, Sessie 163, art. 10, num. 4.

Tevens is lang gesproken over de *bloedschandige huwelijken*. Hierbij bleek het, dat sommige leden het huwelijk van eenen man, met de zuster zijner overledene vrouw, bloedschande rekenen, doch dat anderen dit niet daarvoor houden. Hierom zijn Leviticus 18 en andere plaatsen gelczen, doch had de Vergadering deswegens geen eenparig gevoelen.

Op de vraag evenwel, hoe de personen in een betwist geval van huwelijk verkeerende, moesten behandeld worden, is algemeen geoordeeld, dat zulke personen gedragen moeten worden. Hierbij werd opgemerkt, hetgeen PAULUS zegt van de Opzieners 1 Tim. 5, v. 2, dat een opziener eener vrouw man moet zijn; waaruit blijkt, dat, ofschoon de veelwijverij verboden was en niemand opziener mogt wezen die daaraan schuldig stond, nogtans dezulken die meer als eene vrouw hadden, als leden in de Gemeente gedragen werden. Zoo ook, werd geoordeeld, moest in het bedoelde geval gehandeld worden.

Daarop werd overwogen, hoedanig zulke personen moesten behandeld worden, die een huwelijk hebben aangegaan hetwelk stellig blijkt onder bloedschande te moeten gerekend worden? Enkele leden wilden, dat degenen die hieraan schuldig staan, ingeval zij in zoodanig huwelijk volharden, weggedaan moeten worden uit de Gemeente. Sommige verklaarden hierover niet te kunnen stemmen, dewijl toch de Heere een gruwel betoont van de bloedschande, maar ook vele menschen in onwetendheid of voor hunne bekeering tot zoodanig huwelijk gekomen zijn. De meeste leden hebben geoordeeld ook dit te moeten dragen, namelijk in hen, die zoodanig huwelijk in onwetendheid of voor hunne bekeering aangegaan hebben. Die zoo oordeelden, wilden echter tevens, dat van de misdaad zelve de sterkste afkeer geopenbaard worde, en dat daartegen waarschuwingen gedaan worden; zoo dat ook degene, die in de Gemeente zijnde, zoodanig huwelijk wilde aangaan, uit het midden moest weggedaan worden. Waarbij sommige leden nog aanmerkten, dat hun die reeds in

de Gemeente zijn , maar in deze zaak gedragen worden , nogtans moest worden aangezegd , dat de zonde , ingeval zij zich niet onthouden , voor hunne rekening blijft. — De Praeses verklaarde over deze zaak niet te mogen stemmen. Nog werd overwogen , of 1°. Personen die een bloedschandig huwelijk hebben aangegaan bij de Gemeenten mogen aangenomen worden. 2°. Of zij die in dit geval verkeerende , en met belofte van onthouding tot de Gemeenten komen , doch vervolgens die belofte breken , nogtans in de regten der Gemeente mogen deelen? Het toestemmend antwoord op het eerste lid dezer vraag was reeds , volgens de aanmerking van sommige leden , door het vroeger geopenbaarde gevoelen van de meerderheid gegeven. Anderen oordeelden , dat de beslissing in zoodanig geval aan elken Kerkraad moest worden overgelaten , te meer dewijl hierbij vele omstandigheden kunnen voorkomen , die grooten invloed bij de beoordeeling van zoodanige zaak hebben. Over het tweede lid dezer vraag waren de gevoelens zeer verschillend. Ten slotte heeft de Vergadering , met daarlating van bijzondere bepalingen , besloten :

Art. 12. Dat alle Opzieners dringend vermaand worden , al wat deze zaak betreft , biddende en in des Heeren vrees te overwegen en te handelen , met raadpleging van datgene , hetwelk vroeger door des Heeren volk in die zaken geoordeeld is. Zie het Kerkelijk Handboekje , BRAKEL , de Randteekenaars op den Bijbel , enz.

IX.**DE BOEK-CENSUUR.**

Art. 13. *Betreffende het toezigt op de boeken en gedrukte geschriften (waarvan art. 55 der Kerkeördening meldt), die door Leden der Gemeente uitgegeven worden, heeft de Vergadering besloten, hetzelfde in de tegenwoordige omstandigheden, aan elken Kerkeraad op te dragen.*

X.**DE KLEEDING DER LEERAREN.**

In omvraag gebracht zijnde, of het goed is dat de Leeraars, gelijk reeds sinds ouden tijd geschied is, eene bijzondere kleeding dragen, oordeelden de leden vrij algemeen om ook hierin geene ergenis te geven, en eene eenvoudige stemmige kleeding te bewaren die niet aan verandering onderhevig is. Niemand begeerde echter hiervan eene wet te maken, maar werd ook aangemerkt, dat wij in het geheel geene wezenlijke waarde aan eenige vorm van kleeding mogen of willen hechten.

Art. 14. *Om de gezegde redenen acht de Vergadering het derhalve goed, dat de Leeraars die kleeding dragen, welke door de gewoonte het bepaalde gewaad der Leeraars geworden is; zij raadt hun dezelve aan.*

Overgegaan zijnde om de zaken betreffende de bijzondere Gemeenten en Personen te overwegen, heeft de Vergadering gesproken:

XI.

OVER HET GEBRUIK VAN DE OUDE EN NIEUWE
PSALMBERIJMING.

Dewijl deswegens verschil is ontstaan in de Provincie *Zeeland*, begerende aldaar eenigen de berijming van P. DATHENUS te zingen, maar anderen de berijming in het jaar 1775 gemaakt, zoo heeft de Vergadering geoordeeld, dat :

Art. 15. De Opzieners in *Zeeland* worden aangemaand, om de Gemeenten in deze zaak vrij te laten. En in zulke plaatsen, waar de Broeders verschil van meening hebben, zinge een ieder welke berijming hij wil. Dewijl toch, de zangwijze dezelfde zijnde, het verschil in de berijming geene verwarring kan veroorzaken.

XII.

DE GEMEENTEN TE ZWOLLE EN TE KAMPEN.

Naardien deze Gemeenten zich openlijk onttrokken hebben, na de Synode te *Utrecht* gehouden in 1857, aan de gemeenschap der overige Afgescheidene Gemeenten en Opzieners, voorgewende dat deze met de Kerkeordering van *Utrecht* van de Gereformeerde Kerkregering zijn afgewcken, welke onttrekking, ook in gedrukte geschriften uit die Gemeenten voortgekomen, bekend is gemaakt, daarom heeft de Vergadering overwogen wat gedaan konde worden om aldaar vereeniging te verkrijgen. Hierbij werd aangemerkt, dat velen in die Gemeenten het aanstellen tot Leeaars en het bedienen der Sacramenten, door sommigen aldaar, die zich onder malkanderen geordend had-

den, zeer afkeuren. En dat men, nu deze Vergadering de Kerkeördening van *Dordrecht* had aangenomen, en zich deswegens verklaard had, ook groote hoop had, dat de opregten weldra weder geheel met ons vereenigd zouden wezen. Sommige leden oordeelden dat hun daarover moest geschreven worden, om hen dan ook tot schuldbelijdenis over die gezegde aanstelling en bediening te bewegen. Over het voorgevallene in deze Gemeenten, is veel gesproken; bij welke gelegenheid de Praeses verklaarde, dat de Gemeenten te *Zwolle* en te *Kampen* de speelbal zijn geworden van gekrenkten hoogmoed, en dat wij dus aan den Regtvaardigen Regter van Hemel en Aarde, de handhaving zijner zaak kunnen overlaten. Ds. VAN RAALTE, merkte aan, dat de handeling met genoemde Gemeenten, op de Prov. Kerkvergadering van *Overijssel* behoort te geschieden, doch achtte het goed, dat een raadgevende brief aan die Vergadering geschreven werd. Hierna heeft de Vergadering gecoördeld, dat:

Art. 16. Ds. DE COCK, deze Gemeente onder 's Heeren zegen zal zoeken te bewegen, in eenigheid met de Kerk te leven, dewijl deze Herder en Leeraar, de genoemde Gemeenten, vóór derzelve scheuring, bediend heeft. En wat de bediening der Sacramenten en het aanstellen van Leeraars aangaat, zoo als aldaar geschied is, deze en andere zaken moeten op de Provinciale Kerkvergadering van *Overijssel* behandeld worden.

XIII.

DE GEMEENTE TE AMSTERDAM.

houden , over geschillen in deze Gemeente geopenbaard , en van welke Vergadering een verslag gedrukt is , waren die verschillen niet vereffend. De Synode is over deze zaak langen tijd bezig geweest. Eerst heeft zij een schriftelijk beroep van de Prov. Kerkvergadering van *Noord-Holland* op deze Synode gelezen , waarin verlangd werd , met ontwikkeling van redenen , dat het oordeel der bedoelde Vergadering van Maart , betreffende eene daad van Kerkelijke tucht , namelijk de schorsing van vier Kerkeraadsleden , toegepast door den Kerkeraad te *Amsterdam* , hersteld en de handeling des Kerkeraads in deze bevestigd worde. Vervolgens is het bedoelde Verslag gelezen , en is aan die leden , die op de Vergadering in Maart aanwezig waren , doch niet in deze zaak betrokken zijn , gevraagd: of hetzelve eene getrouwe voorstelling bevat , van hetgeen op die Vergadering is voorgevallen , waarop deze verklaarden dat hetzelve naar waarheid was opgemaakt. De Praeses verhaalde hierbij , dat Ds. SCHOLTE aanmerking gemaakt had op pag. 5 van het Verslag , alwaar staat , *dat eindelijk ook de protesteerende Broeders er in hadden berust* , namelijk in de aanneming van het beroep van Ds. VAN VELZEN naar *Amsterdam*. Hier had nog bij moeten staan: *dat deze berusting geschied was op de onderteekening van eene door den Ouderling WORMSER voorgelegde concept-aanneming*.

Nadat voorts eenige brieven , alsmede het een en ander betreffende die zaak , voorgelezen was uit het Tijdschrift: *de Reformatie* , is gevraagd : of de bedoelde schorsing opgeheven , dan wel bevestigd moet worden.

Drie leden oordeelden , de Kerkeraad had niet dadelijk moeten schorsen , en bleven daarom , hetgeen door de bewuste Vergadering in Maart geoordeeld is , goedkeuren. Overigens bragt de Vergadering bij hoofdelijke stemming dit gevoelen uit :

Art. 17. Dat de schorsing , gedaan door den Kerkeraad te *Amsterdam* , moest bevestigd wor-

den, maar dat de geschorste Kerkeradsleden, tevens met alle zachtmoedigheid tot vrede en eensgezindheid moesten genoopt worden.

De Praeses onthield zich van stemmen, doch verklaarde niet te kunnen bewijzen, dat deze Vergadering de schorsing moest opheffen.

De Ouderling ZONNE, niet tegenwoordig geweest zijnde bij het uitbrengen van dit oordeel door de Vergadering, heeft eenige dagen later verzocht, dat de volgende Nota in de Notulen werd opgenomen.

NOTA.

Daar ik mij, ter ontlasting van mijn geweten, verplicht gevoele, bij deze openlijk te verklaren en te verzoeken, dat in de notulen worde opgenomen, dat de ondergeteckende niet kan instemmen in het voorstel der Vergadering, om tegen het besluit van de vorige Vergadering, opzettelijk gehouden om over de Amsterdamsche kwestie te oordelen, thans met verwèrping van het oordeel dier Vergadering, de schorsing regtmatig te verklaren, welk besluit is opgenomen, toen de ondergeteckende afwezig was, zoo is het dat ik tot op dezen stond blijf erkennen, dat die schorsing eene willekeurige, de Gemeente verscheurende handclwijs is, en ik verlang zelfs nog tegen het oordeel der Vergadering in, en blijf verlangen dat dezelve worde opgeheven, en, daar van wederzijden schuld is, verzoek ik dat de Kerkeraad er toe mogte komen om te vergeven en te vergeten wat achter is, elkander de toenadering zoo gemakkelijk mogelijk te maken, herdenkende Matth. 18, vers 22, 23.

Uw Broeder in C.

P. ZONNE.

Nadat de Vergadering haar bovengezegd gevoelen had uitgebragt, daarbij erkennende bij hoofdelijke omvraag, dat al hetgeen, door de geschorste Leden ten nadeele van de Prediking en Bediening van D^s. VAN VELZEN, in het Tijdschrift de *Reformatie* geschreven is, als laster moet aangemerkt worden, heeft dezelve eene Commissie benoemd, om tot de bedoelde Leden te gaan, die vroeger verzocht waren in de Vergadering te komen, maar dit hadden afgeslagen. Deze Commissie had in last, hen met de bevestiging der schorsing door deze Synode bekend te maken, en hen tot eensgezindheid te bewegen. Teruggekeerd zijnde, bragt deze Commissie geene gunstige tijding mede, doch is besloten nogmaals pogingen tot vereeniging aan te wenden.

Ook was een brief van drie Leden der Gemeente te *Amsterdam*, aan deze Vergadering gezonden, behelzende bezwaren tegen de bevestiging van Ouderlingen en Diakenen, onlangs in deze Gemeente geschied en tegen de aanstaande bevestiging van iemand die als Diaken verkozen is. — De Synode heeft de ondertekenaars van dien brief naar den Kerkeraad der Gemeente gewezen, en indien zij bij denzelfven niet tot geruststelling komen, om zich alsdan tot de Classis en verder Kerkbestuur te vervoegen, dewijl toch deze Vergaderingen door hen waren voorbijgegaan.

Nog heeft de Vergadering pogingen aangewend om ook den Ouderling MIDDEL, die voor eenige jaren geschorst is, tot vereeniging met de Gemeente te bewegen. Ook hierover is, toen deze schorsing geschied was, op eene Provinciale Kerkvergadering van *Noord-Holland*, welke door de Leeraars der Afscheidene Gemeenten werd bijgewoond, gehandeld.

De bedoelde Ouderling heeft sinds dien tijd Vergaderingen gehouden, afgezonderd van de Gemeente. De hiertoe benoemde Commissie bragt het berigt terug, dat zij in deze pogingen niet heeft mogen slagen.

XIV.

DS. H. P. SCHOLTE.

Reeds na de voorlezing van het Verslag der Vergadering, gehouden den 6 en 7^{den} Maart te *Amsterdam*, waarvan boven melding gemaakt is, was door sommige leden dezer Synode, die ook de bedoelde Vergadering hadden bijgewoond, te kennen gegeven, dat zij volkomen met het aanhangsel, hetwelk achter dat Verslag door Ds. BRUMMELKAMP geplaatst is, instemden. Uitgaande van het standpunt, waarop de Vergadering van 6 en 7 Maart zich bevond, die Ds. SCHOLTE aan laster en scheuring in de Gemeente schuldig verklaard heeft, is verder besproken hoedanig met ZEW. te handelen. Hierbij werd opgemerkt, dat deze Leeraar nog altoos volhield in zijn reeds veroordeeld gedrag, en ook door middel van het Tijdschrift. *de Reformatie*, zeer ten nadeele van Gods Gemeente werkt. Sommige leden gaven hun leedwezen te kennen, dat Ds. SCHOLTE niet op deze Vergadering tegenwoordig was. Doch hierop werd aangemerkt, dat deze als Praeses van eene Vergadering van Opzieners uit *Utrecht*, *Zuid-holland* en *Beneden-Gelderland*, door welke ZEW. had laten besluiten, geene Afgevaardigden te zenden, van het houden dezer Synode kennis droeg. En dewijl nog herinnerd werd, dat Ds. SCHOLTE in eene 2de Zitting van de Vergadering, in Maart gehouden, geweigerd had te komen, niettegenstaande de Praeses hem toen dringend daartoe vermaand had, dachten de Broeders dat het vergeefsche moeite zou zijn, ZEW.

thans uit te noodigen om hier te komen. Een lid dezer Vergadering oordeelde voorts, dat, bijaldien Ds. SCHOLTE moest worden geschorst, zijne Gemeente zulks moest doen; een ander, dat de schorsing vergeefs zijn zoude, omdat Ds. SCHOLTE dezelve niet zou erkennen en dat daardoor openbare scheuring met alle hare droevige gevolgen zoude komen.

Voorts heeft de Vergadering besloten :

Art. 18. Dat eene Commissie tot Ds. SCHOLTE gezonden moest worden, om, in vereeniging met den Kerkeraad te *Utrecht*, hem te vermanen tot terugkeering van zijne ongeregeldheden, tot openlijke erkenntenis van de zonden waarover hij bestraft is, tot vereeniging met de Gemeente en tot aanneming van de Dordsche Kerkeöording, gelijk dezelve thans gesteld is. Ingeval echter Ds. SCHOLTE hieraan geen gehoor wil geven, dat hij alsdan geschorst worde.

Dewijl hierop, toen de vroeger vermelde Commissie haren last bij de geschorste Kerkeraadsliden van *Amsterdam* uitvoerde, Ds. SCHOLTE ontmoet werd en deze verklaarde geene Commissie bij zich te willea ontvangen, maar dat hij wel in de Vergadering zoude gekomen zijn, indien men hem geroepen had; daarom is aan Ds. SCHOLTE een brief geschreven, met uitnoodiging om nog den volgenden dag over te komen, of met aanbod, dat de Commissie zich te *Utrecht*, bij hem zoude vervoegen. Ds. SCHOLTE kwam echter niet, maar zond eenen brief, waarin aan de Commissie werd afgeraden om te *Utrecht* te komen en waarin hij aanbood om drie dagen later zelf in de Vergadering te verschijnen. De leden oordeelden, dat Ds. SCHOLTE wel konde be-

rekenen, dat de Synode op dien voorgestelden tijd reeds uit een gegaan zoude zijn, weshalve besloten is, dat de Commissie, overeenkomstig de gemaakte bepaling, naar *Utrecht* zal gaan om gemeenschappelijk met den Kerkeraad aldaar te handelen.

XV.

HET TIJDSCHRIFT DE REFORMATIE.

Hoewel reeds meermalen uit de Gemeente openbare getuigenissen tegen dit tijdschrift gedaan zijn, nogtans oordeelde de Vergadering, zich deswegens openlijk te moeten verklaren, omdat hetzelfde toch, op de laatste Synode gehouden te *Utrecht* 1837, onder het toezigt van alle de Leeraars in de Gemeente geplaatst was; waarom dan ligt iemand in den waan verkeeren konde, dat dit tijdschrift beschouwd moest worden, als voorstellende de gevoelens der Afgescheidene Gemeente.

De Praeses heeft daarom de volgende verklaring geschreven die goedgekeurd is.

Art. 19. Hoewel wij overtuigd zijn, dat het uit de Handelingen der Vergadering den oplettenden lezer genoegzaam blijken zal, dat wij allezins afkeuren den geest en de strekking welke zich in het Tijdschrift *de Reformatie* openbaren, gevoelen wij ons gedrongen nog in 't bijzonder ons oordeel dien-aangaande te kennen te geven ter ontlasting van ons geweten, tot waarschuwing der Gemeenten en tot vermaning der redactie, om niet langer voort te gaan in de behandeling van personen en zaken

betreffende de leer, tucht en dienst der Gereformeerde Kerk, op zoodanig eene wijze, als zulks thans geschiedt en reeds sedert geruimen tijd geschied is, daar wij weten, dat 's Heeren Geest geen lust heeft in die vruchten des vleesches, welke in dit geschrift overvloedig voorhanden zijn.

Zonder in de behandeling van bijzondere zaken te treden meent de Vergadering de verklaring te moeten geven:

1°. Dat dit Tijdschrift in geenen deele is of aangemerkt moet worden als een geschrift van de Christelijk Afgescheidene Gemeente.

2°. Dat dit Tijdschrift, wat het overigens ook moge bevatten, in 't algemeen genomen de Afgescheidene Gemeente bij de niet gescheidene Kinderen Gods in verachting en verdenking gebracht heeft, alsof zij met eenen verschrikkelijken tuimelgeest bezielde was.

3°. Dat dit Tijdschrift een middel is geweest, om aan velen aanleiding te geven tot lastering van des Heeren werk, in de Afscheiding kenbaar.

4°. Dat dit Tijdschrift beschouwd moet worden, als een zware slagboom, tegen de vereeniging van 's Heeren volk, in den weg van scheiding, onder de banier van den eenigen Koning zijner Kerk JESUS CHRISTUS.

5°. Dat de Vergadering niet kan begrijpen, hoe het mogelijk zij, dat een Christen-mensch op zoodanig eene wijze, met zulke kleuren en zoodanige dingen kan schrijven en laten drukken, als zulks

geschiedt in de behandeling der zaak van de Gemeente te Amsterdam.

6°. Vermaant de Vergadering een iegelijk, die hetzelfde leest, het te toetsen aan den Geest van waarheid, ootmoed, bescheidenheid, zachtmoedigheid en liefde en het daarin voorkomende te beschouwen, als het gevoelen van den persoon des schrijvers, het zij zijn naam uitgedrukt is of niet, zonder daaruit eenige gevolgtrekking te maken, met betrekking tot de gezindheid of leer der Afgescheidene Gemeente.

XVI.

Ds. R. W. DUIN.

Deze Leeraar, die door de Prov. Kerkvergadering in *Vriesland* geschorst is in de bediening, had eenen brief geschreven aan deze Vergadering, waarin vele uitvallen tegen sommige personen en zaken in de Gemeenten voorkomen. En hoewel de leden algemeen erkenden, dat in den genoemden brief menige goede opmerkingen voorkomen, nogtans was dezelve vol van kwade gedachten en oordeelvellingen, met onbezuide aantijgingen doorvlochten. Dewijl dit laatste werd afgekeurd en de Synode gaarne dezen Broeder in goede vereeniging met de Gemeente verlangde, is Ds. DE COCK verzocht ZE. eenen brief te schrijven. Dezelve is van een volgenden inhoud:

Art. 20. Aan den Wel Eerw. Ds. R. W. DUIN.

maar die afgedwaald zijt van de rechte wegen en paden des Heeren, genade en vrede worden UEW. geschonken, om met ons eenvoudig wederkeerende tot den weg, leer, dienst en tucht onzer Vadersen, in de rechte wegen te wandelen niet tot verbreking, maar tot opbouwning van de Gemeente des Heeren. Amen.

Wij hebben ons bedroefd, Broeder DUIN! over den brief door UEW. aan ons geschreven, niet om de personele aanvallen of beledigingen daarin voorkomende, maar om den toestand, daar gij in verkeert. Gelijk ik UEW. vermaand heb, zoo had het bijzonder nuttig kunnen zijn, dat gij persoonlijk hier tegenwoordig geweest waart, dan hadden wij met elkander kunnen spreken; maar dit is niet geschied door uwe weigering, en alzoo de schuld aan UEW. zijde. Intusschen bied ik mij ten allen tijde aan, om u persoonlijk of alleen, of in het bijzijn van onzen Kerkeraad, op alle die punten te antwoorden, die gij in uwen Brief hebt aangestipt en die voor het grootste gedeelte verkeerd zijn.

Sommige dingen zijn regt, maar door u beschouwd op eene verkeerde wijze, zoo als bij voorbeeld, dat de tucht wel eens te streng geoefend is, en dat sommige Broeders, ook Leeraars en Ouderlingen, zich wel eens te meesterachtig en op te hoogen toon gedragen hebben, hetwelk gij pauselijk en welke Broeders gij Pausen noemt, sommigen wellicht ook in dezen geheel ten onregte beschuld-

gende. Maar Broeder DUIN! zonder het te erkennen, staat gij in deze het meest schuldig, eigenmagtig en oppermagtig en geheel onordelijk, dit kwaad bestrijdende en waarlijk Pauselijk daardoor handelende.

De Vergadering heeft dan van zelf ook uwe zaken moeten laten gelijk die stonden, en de schorsing in zoover bevestigen, of liever, verklaren, dat gij u zelf buiten de Kerk stelt en met de daad terugtreedt om op u zelve wederom te gaan wonen, het welke tegen onze Belijdenis strijdt, Art. 28.

Wij vermanen UEW. het aangewezen verkeerde te erkennen, schuld te belijden, waar gij schuld hebt, met de Kerk u weder te verzoenen, en alzoo de talenten, die de Heere u gegeven heeft, te besteden niet tot afbreking en ter nederwerping van het goede, of tot verwoesting der goede orde die de Heere in zijne Kerk en Gemeente gesteld heeft, maar tot opbouw van het Koningrijk Gods. En Broeder DUIN! is dat uwe keuze, dan verzoek ik u bij mij, om daartoe den regten weg te bedenken. De Heere geve u dien voorts te kiezen en te bewandelen tot zijne Eer, tot UEW. Heil, en tot Heil en blijdschap van Gods Kerk en Gemeente. Amen!

Heilbiddend noem ik mij uw toegenegen Vriend en Broeder, schoon afgescheiden van het verkeerde, hetwelk gij koestert en voorstaat.

H. DE COCK.

In naam der Vergadering.

XVII.

BRIEF AAN DE PROVINCIALE KERKVERGADERINGEN, DIE
 ZICH ONTTROKKEN HEBBEN AAN HET HOUDEN
 DER SYNODE.

Sommige Provinciale Kerkvergaderingen hebben, gelijk reeds vroeger vermeld is, met voordacht geene afgevaardigden gezonden. En dewijl zoodanige handelwijze zoowel tot nadeel der Kerk is, als ook inzonderheid voor de Gemeenten in die Provinciën zelve, daarom oordeelde deze Synode, dat de opzieners der bedoelde Vergaderingen broederlijk bestraft moesten worden. Aan Ds. DE COCK is opgedragen deswegens eenen brief te schrijven, die goedgekeurd is en van den volgenden inhoud:

Art. 21. Aan de Prov. Kerkvergaderingen van *Noord-Brabant, Zeeland, Utrecht, Zuid-Holland, en Beneden Gelderland.*

Geliefde Broeders in den Heere, genade en vrede worde ons onderling geschonken en vermenigvuldigd om Christus wil! Amen.

Uitgenoodigd door Ds. A. BRUMMELKAMP, die door de vorige Synode benoemd was, om op aanvraag de Synode zamen te roepen, heeft de hier zamen-geroepene Vergadering het genoegen niet mogen hebben, afgevaardigden van uwe Provincie in derzelver midden te zien. Dit strijdt Broeders! tegen de liefde, orde en betamelijke onderwerping. Het is waar, Ds. MEERBURG heeft ons van wege de Provincie *Noord-Brabant* geschreven, dat die Broe-

ders zouden instemmen met hetgeen wij hier, naar Gods woord, tot heil van de Gemeente verrigten, maar wij zijn echter van de hulp dier Broeders tot dat einde verstoken gebleven, terwijl *Zeeland* en *Utrecht*, met hetgeen daartoe behoort, of slechts stuksgewijze of in het geheel geene gemeenschap of onderwerping aan wettelijke bepalingen en verordening naar Gods woord in dezen betoond hebben. —

Ik heb daarom voorgesteld Broeders! aan de Vergadering dat het mij voorkwam, dat het onze verplichting was, UEW. ernstig, maar ook tevens broederlijk, in dezen te bestraffen en te vermanen, ook tevens om met ons mede te werken en zamen te stemmen tot heil en eenigheid van Gods Kerk en Gemeente. De Vergadering heeft mij die taak opgedragen, die ik dan ook volgaarne heb op en aangenomen en waarvan ik mij kwijt door dezen. Wij hebben hier, Broeders! over het geheel mogen zamen zijn, met dien vrede, met dien zegen, en onderlinge liefde, waarmede wij tot dusverre nog niet eenmaal hebben mogen zamen zijn, noch de eerste reis te *Amsterdam*, noch de laatste maal te *Utrecht*. —

De Heere heeft ons deze reis dusver, mogen wij zeggen, gezegend en in liefde over het geheel ons nog hier doen zamen zijn en zamen wonen. —

Wij hebben met gemeenschappelijke verootmoediging, de kerkeördening van *Dordrecht*, met schier algemeene stemmen, ook aangenomen; tot de dienst van den God onzer Vaderen en tot den weg onzer

Vaderen wederkeerende, met besluit om de verzameling van Gereformeerde kerkeördeningen uit te geven, om voorts ook in onze Gemeenten te gebruiken, gelijk UEW. blijken zal uit de daarbij door ons uit te gevene voorrede.

Wij hopen, Broeders, dat gij het verkeerde van uwe handelwijze en gedrag in dezen gevoelende, ook voortaan begeeren zult deze onze vermaning en opwekking te behartigen en te bevorderen; met ons volkomen en gewillig wederkeerende niet alleen tot de Leer maar ook tot de dienst en tucht onzer Vaderen, begeerende gemeenschappelijk in opregtheid met ons te wandelen voor het aangezicht des Heeren. —

Gelijk wij ons hiertoe door des Heeren genade verbonden hebben, met JOZUA het Verbond te vernieuwen, om den Heere onzen God, den God onzer Vaderen, te dienen naar zijn Woord, zoo Broeders! hopen wij, dat gij dit ook met ons zult doen en dat de Heere daarop ook nog zijne zegenende goedkeuring zal doen volgen, gelijk dit steeds het geval geweest is, wanneer Israels volk het Verbond in opregtheid met den Heere maakte of vernieuwde. En in hope en met de bede hiervan Broeders! noemen wij ons heilbiddend uwe tot orde, liefde, vrede en eenigheid opwekkende Broeders:

Namens de Synode

H. DE COCK.

XVIII.

BESLUITEN BETREFFENDE EENIGE BIJZONDERE
PERSONEN.

Aan de Vergadering was een brief toegezonden van J. J. KLOK te *Delfzijl*, behelzende eenige vragen wegens de Kerkelijke tucht op hem toegepast en andere zaken. De Vergadering oordeelde .

Art. 22. Dat den genoemden Broeder moest gezegd worden, dat de toepassing der tucht door de Synode te *Amsterdam* gedaan , niet erger door hem opgenomen moet worden, als dat dezelve aan anderen is uitgeoefend , en dat deze Vergadering de harde uitoefening der tucht afkeurt.

Nog heeft de Vergadering aan Ds. VAN VELZEN opgedragen enen brief in antwoord te zenden aan den Kerkeraad te *Middelburg* , welke Broeders hunne belangstelling in het houden dezer Synode en in de zaken , die te behandelen waren , betuigd hadden. De bedoelde broeders zullen in dit verslag de overeenstemming der Vergadering met hen bevestigd zien.

J. W. ROSENTHAL , vroeger Joodsch Leeraar en overgegaan tot de Gemeente, doch vervolgens tot de Joden teruggekeerd , had een paar brieven met schuldbekentenis aan Ds. DE COCK geschreven. Deze zijn voorgelezen. Daaruit bleek , dat ROSENTHAL naar *Holland* wenscht terug te keeren , en nog een bekeerde Israëliet uit *Berlijn* wil medebrengen , die verkondiger van het Evangelie wenscht te worden. Dewijl die brieven tevens behoefte aan dagelijksche nooddrift openbaarden , is in de Vergadering eene Collecte gedaan. Doch daarbij is besloten , naar aanleiding van

hetgeen verhaald werd, dat vooraf onderzoek naar hem zou gedaan worden, alvorens hem de opbrengst dier Collecte werd toegezonden.

XIX.

EEN EXAMEN.

Door Ds. DE COCK werd voorgesteld, dat de Ouderling P. SCHAAP zoude onderzocht worden, om tot het Herders- en Leeraars-ambt toegelaten te worden. En hoewel de genoemde Leeraar niet bepaald deze zaak onderzocht had, meende ZWEW. nogtans te kunnen verzekeren, dat de Gemeente te *Urk* dezen Ouderling tot Leeraar verlangt. De Vergadering oordeelde, dat het Examen geschieden zou. Hierop is genoemde Ouderling ondervraagd over de uitlegkunde des Bijbels en over sommige leerstukken.

Eenige leden oordeelden, hij kon in den tegenwoordigen toestand der Kerk wel toegelaten worden, andere keurden dit af.

Na aanroeping van den naam des Heeren, en stemming met brieftjes, bleek het dat de stemmen staakten. Hierop werd in omvraag gebracht of het lot zoude gebruikt worden? Wederom staakten de stemmen. De Ouderling zeide dan liever te willen dat deze toelating uitgesteld werd.

Hierop heeft de Vergadering besloten :

Art. 23. Dat de toelating thans niet behoort te geschieden, doch zal de Praeses aan de Gemeente te *Urk* den afloop dezer zaak schrijven, met raad, bijaldien de Gemeente dien broeder tot Leeraar begeert, niet, wegens den afloop van het Examen, van hem af te zien; kunnende hij vervolgens op de Prov. Kerkvergadering geëxamineerd worden; terwijl

hij intusschen gelegenheid heeft om zich nog te oefenen.

XX.

OPENBAARMAKING VAN DE HANDELINGEN DEZER
SYNODE.

Art. 24. De Vergadering heeft geoordeeld, dat een Verslag, van hetgeen door deze Synode verrigt is, in druk zal gegeven worden. Om dit in orde te brengen zijn benoemd Ds. BRUMMELKAMP en VAN VELZEN; terwijl DD. DIJKSTERHUIS, LEDEBOER en de Ouderling ZONNE hetzelfde zullen nazien.

XXI.

OVER HET BIJEENROEPEN DER SYNODE.

Art. 25. Algemeen is goedgevonden, dat, wanneer twee Provinciale Kerkvergaderingen het noodig oordeelden, om eene Synode te houden, zulks ook geschiede; en wanneer de Praeses der laatst gehoudene Synode, aan wien de bijeenroeping derzelve thans wordt opgedragen, weigert zulks te doen, zullen die twee Vergaderingen hetzelfde bewerkstelligen.

XXII.

SLUITING DEZER VERGADERING.

Nadat de Praeses de gezamenlijke leden bedankt had voor hunne medewerking, tot bevordering der belangen van Gods Gemeente, broederlijk verkeer en inachtneming der orde gedurende deze Vergadering; en wederkeerig aan ZWEW. de erkentenis betuigd was voor de handhaving der orde en de regeling der zaken, deed de Praeses het gebed met dankzegging aan den Heere.

Allen knielden en zongen ten slotte:

Zijn naam moet eeuwig eer ontvangen!

Men loof hem vroeg en sp e!

De wereld hoor en volg mijn zangen

Met Amen, Amen, na!

Na den afloop der Synode is de Commissie om het adres aan te bieden bij Z. M. den Koning toegelaten. De Commissie bestond uit D. D. BRUMMELKAMP, DE COCK, VAN VELZEN en DIJKSTERHUIS. Geruimen tijd heeft Z. M. zich zeer minzaam met dezelve onderhouden en heeft de Commissie, behalve het vermelde in 't adres, nog verzocht, dat Z. M. de Gemeenten onder den naam van *Afgescheidene Gereformeerde* erkenne. Z. M. toonde zich bereid onze verzoeken te overwegen.

Nog heeft weldra, na den afloop der Synode, in het bijzijn van eenige nageblevene leden, eene zamenkomst plaats gehad van den Kerkeraad te *Amsterdam* met drie der geschorste Kerkeraadsleden (zijnde de vierde teruggekeerd naar het Hervormd-Kerkgenootschap). Toen is eene vereeniging geschied, zoodat

den volgende rustdag het onderstaande stuk aan de Gemeente is voorgelezen :

» Aan de Gemeente wordt bekend gemaakt, dat tusschen de Broeders Ouderlingen, Diakenen en Leden der Gemeente eene verzoening heeft plaats gegrepen en dat ten gevolge daarvan de schorsing van de Ouderlingen D. A. BUDDÉ en J. A. WORMSER en van den Diaken D. LYSEN bij dezen wordt opgeheven. Verkla- rende de voornoemde Broeders openlijk te verlangen, dat een ieder, al hetgeen door hen betreffende Ds. VAN VELZEN en de overige Kerkeeraadsliden in het Tijdschrift de *Reformatie* geplaatst is, beschouwe als of het nooit geschreven was; terwijl de an- dere Broeders, Ouderlingen en Diakenen insgelijks hiermede openlijk betuigen te verlangen, dat een ieder het geschrift ge- titeld: *De schorsing van vier Kerkeeraadsliden* enz. beschouwe, als of het nooit door hen geschreven ware. Begheerende alle de Broeders van wederzijde, al het hatelijke, hetwelk uit de Broe- dertwisten ontstaan is, voorts te betreuren en tegen te spreken en voorts vereenigd te wandelen in den weg der Gereformeerde leer, dienst en tucht, in eenigheid des harten, vergetende het- geen dat achter is, en zich uitstreckende naar hetgeen dat voor is. —

Amsterdam, 4 Dec. 1840.

J. C. COUPRIE.		C. KEER.	
D. A. BUDDÉ.	} Ouderlingen.	D. LYSEN.	} Diakenen.
J. A. WORMSER.		H. G. BÖMCKE.	
E. GEUL.		D. MARTELHOFF.	
P. NIEZEN.		G. BARGER.	
N. OBBE, Dsz			
S. C. SIEMONS.			

Ten aanzien van den afloop der Commissie bij D. SCHOLTE dient het volgende :

Dingsdag den 8sten December zijn wij bij den Ouderling E. TAKKEN te *Utrecht* gekomen en verzochten (Ds. SCHOLTE van huis zijnde) des avonds met den Kerkeraad te spreken; hetwelk door sommige leden en een paar leden des Kerkerads eenigen tijd werd tegengestaan; terwijl zij eindelijk vertrokken en drie leden des Kerkerads overbleven, die de wettigheid der handelingen van de Synode erkenden en het goed achten, dat wij den volgenden dag met Ds. SCHOLTE spraken en hem tot verootmoediging zochten te brengen.

Woensdag den 9te hebben wij ons dan ook te zamen naar Ds. SCHOLTE begeven, die eerst met de Prediking zich wilde verontschuldigen om thans daarover te spreken, maar, toen de ondergeteekende dat op zich nam, begonnen wij voor de dienst over de zaak te handelen. Ds. SCHOLTE is toen niet in de Kerk geweest. Na den Kerktijd hadden wij eerst weer vrij wat spraak over degenen, die er bij zouden tegenwoordig zijn, daar Ds. SCHOLTE sommige leden wilde uitsluiten. Maar eindelijk, allen uitgesloten zijnde, begonnen wij van nieuws over de zaken te spreken, de Diaken HORST niet tegenwoordig zijnde. Doch na lang spreken geene verootmoediging noch erkentenis van het gevraagde vindende, maar veeleer het tegendeel, daar Ds. SCHOLTE betuigde dat Ds. VAN VELZEN moest af-

gezet worden, wanneer hij, na vermaning, zijne Prediking niet veranderde, zonder echter het minste bewijs voor dit oordeel te leveren, zoo is hem door Ds. DE COCK eindelijk in naam des Heeren aangezegd: dat hij in zijne bediening als Leeraar geschorst was; en voorts, tot nadere verantwoording, zich te onthouden had van de Prediking en de bediening der Sacramenten, hetwelk hij echter niet aannam en naar zijne verkeerde concepten en wijze van Kerkregering ook niet kon aannemen. De andere Broeders en drie Kerkeradsleden stemden hiermede in, een Diaken MICHÉ echter niet. Bij het vertrek verzocht Ds. SCHOLTE, mij nog eens den volgenden dag terug te komen, hetwelk ik met Ds. LEDEBOER ook gedaan heb, doch wederom vruchteloos; schoon Ds. SCHOLTE toen zeide, dat hij zich voor anderen in den stroom had geworpen en wel wilde erkennen dat hij daarin niet wel gezwommen had en niet wel zich gehouden en gedragen had; schoon bij nadere aanvraag, hij altoos bleef ontkennen, dat hij in den grond verkeerd had gehandeld, waarom wij ook moesten blijven, bij hetgeen wij te voren uitgesproken hadden. Dien zelfden avond had Ds. SCHOLTE reeds die van zijnen aanhang en die wankelmoedig waren aan zijn huis vergaderd, en had hen gesterkt of door hem zelve of door de zijnen om met hem vol te houden.

H. DE COCK.

Ten slotte volgt hier een brief aan de opzieners der Gemeenten De Synode had aan den WEW. Herder en Leeraar DE COCK opgedragen denzelven te schrijven :

*Geliefde Vrienden en Broeders in den Heere !
Genade en vrede worde UEW. geschonken en vermenigvuldigd ; om met gemeenschappelijke hand het heil van SION en den vrede van Jerusalem te bevorderen door des Heeren genade. Amen.*

Door het laatst gehouden Synode, Broeders ! is het mij opgedragen, om den wensch en de heilbede aan het hoofd dezes briefs, den Broederen in *Nederland* mede te deelen, mogt het zijn ook nog tot vereeniging heil en vrede. — Uit de onbestendigheid in Kerkeörde zijn gedurig menigvuldige botsingen, verdeeldheden, veroordeelingen, betwijfelde of ongelijke handelingen voortgekomen.

Het heeft den Heere behaagd, gelijk hij ons te voren vereenigd had in de erkenning van de Formulieren van eenigheid, zoo nu ook ons te vereenigen in Kerkeörde, namelijk : in de Kerkeördeoning onzer Vaders zoo in 't algemeen als in 't bijzonder die van *Dordrecht*.

Daar hieruit tot dusverre menigvuldige twisten en hier en daar ook grootere of kleinere breuken ontstaan zijn, is het de opwekking der Synode door dezen, zoo aan de Provinciale besturen in 't gemeen, als aan de bijzondere Gemeenten in 't bijzonder, om daarnaar te staan, dat die op eene gevoegelijke wijze

mogen geheeld worden, zonder op het strengste te gedenken het verkeerde, dat uit den vorigen onbestemden staat en toestand der kerk mogt zijn voortgevloeid.

En tot betuiging en betooning onzer eenigheid in den grond in de regering der Kerk, als wenschende ook in deze te blijven bij den weg onzer Vaders, gegrond op Gods Woord, niet alleen in de leer, maar ook in de tucht en dienst, heeft de Synode ook de Leeraren tot onderteekening van de Kerkeörde en de Ouderlingen tot aflegging van de belofte opgewekt om daar naar de Kerk te helpen regeren en besturen (ziet art. 3 hier boven.) En in hope, Broeders! dat het een en ander moge dienstbaar zijn tot bevordering onder ons van vrede, eenigheid, liefde, orde en eensgezindheid in den regten weg, op welken ons de Heere ook bij aanvang reeds gezegend heeft en bewelddadigd, noem ik mij heilbiddend:

Uwen. Liefhebb. en zegenbiddende Broeder,
H. DE COCK.

Het bovenstaande Verslag is op last der Vergadering door de beide eerste ondergeteekenden opgemaakt en door de twee laatsten goedgekeurd.

Januarij 1841.

A. BRUMMELKAMP.	}	Bedienaars des Goddelyken Woords.
S. VAN VELZEN.		
P. DIJKSTERHUIS.		
P. ZONNE.	Ouderling	

Inhoud

Bijeenroeping, opening en zittingen	blz. 1
Afgevaardigden	2-3
Afwezigheid van afgevaardigden van Utrecht, Zuid-Holland, Zeeland en Benden-Gelderland, eveneens van Noord-Brabant	3-4, 55-57
Benoeming van een praeses en scribae	4
Ds. L.G.C. Ledeboer aanwezig	4-5
Afgehandelde zaken:	
I. Met terzijdestelling van vorige kerkenordeningen wordt de aloude	
I Dordtse Kerkenordering aanvaard, met een toelichting	5-13
A. Nota van ds. A. Brummelkamp hierbij	14-18
B. Toelichting van ds. A.C. van Raalte	18-20
C. Verklaring van C.G. de Moen	21
D. Tweede verklaring van C.G. de Moen	22
Aantekening over de stukken A - D	22-23
Algemene bepalingen bij de D.K.O.	23-24
II. Opwekking tot een Dank-, Vast- en Bededag van ds. G.F. Gezelle Meerburg („Opwekking der Provinciale kerkvergadering van de Christelijke Afscheidene Gemeenten in Noord-Brabant, aan allen geloovigen in ons vaderland, om met haar den 16den Dec. dezes jaars af te zonderen tot eenen Dank-, Vast- en Bededag”; 's Gravenhage, 1840)	24-25
III. Over de vrijheid van Godsdienst	25-26
Gevoelen van de predikanten A.C. van Raalte en A. Brummelkamp	27
Adres aan de Koning	28-33
IV. Examinatie van a.s. predikanten	34-37
Provinciale zorg voor de opleiding	35
V. Inzake het beroepen van predikanten en het oefenen	37
VI. Heiliging van de rustdag	38
VII. Onderhoud van de armen	39
VIII. Over het huwelijk	39-41
IX. Boekencensuur	42
X. Kleding van predikanten	42
XI. Gebruik van Psalmberijming	43
XII. Inzake de gemeenten te Zwolle en te Kampen	43-44
XIII. Inzake Amsterdam	44-48
Gevoelen van P. Zonne	46
XIV. Ds. H.P. Scholte	48-50
XV. Tijdschrift „De Reformatie”	50-52

XVI.	Ds. R.W. Duin	52-54
XVII.	Brief aan de provinciale vergaderingen die zich aan het houden van deze synode hebben onttrokken	55-57
XVIII.	Enkele particuliere zaken:	
	1. een brief van J.J. Klok, Delfzijl	58
	2. een brief aan de kerkeraad van Middelburg	58
	3. inzake J.W. Rosenthal	58-59
XIX.	Examen van P. Schaap	59
XX.	Publicatie van de Handelingen	60
XXI.	Bijeenroepen volgende synode	60
XXII.	Sluiting	61
	Na sluiting van de synode:	
	audiëntie bij de Koning	61
	samenspreking met de kerkeraad van Amsterdam en drie van de geschorste ambtsdragers	61-62
	samenspreking met de kerkeraad van Utrecht en met ds. H.P. Scholte .	63-64
	brief aan de gemeenten	65-66